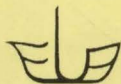

II 309596

OCTAVIA
NEDELCU

ANTOLOGIE DE POEZIE SLAVĂ
PREMODERNĂ
(Sec. IX–XVIII)

Editura Universității din București

ANTOLOGIE DE POEZIE SLAVĂ PREMODERNĂ
(Sec. IX–XVIII)

Ediție întocmită de Corneliu Barborică și Octavia Nedelcu

Antologii de poezie slavă apărute la alte edituri:

• *Lirica bulgară de la începuturi până azi*. Antologie de Victor Tulbure și Haralambie Grămescu. Prefață de Simeon Hadjikosev. Editura Minerva, Colecția BPT, București, 1977.

• *Poezie rusă. Perioada clasică*. Prefață, antologie și prezentări de Tatiana Nicolescu. Editura Minerva, Colecția BPT, București, 1987.

• *Antologia poeziei sârbe (Sec. XIII-XX)*. Traducere, cuvânt înainte și note de Ioan Flora. Editura Cartea Românească, București, 1999.

• *Lirica slovacă de la începuturi până azi*. Selecție, traducere, prefață și prezentări de Corneliu Barborică. Editura Ivan Krasko, Nădlac, 2002.

bd 262 615

**ANTOLOGIE DE POEZIE SLAVĂ
PREMODERNĂ
(Sec. IX–XVIII)**

Ediție întocmită de Corneliu Barborică și Octavia Nedelcu

**EDITURA UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI
2003**

Referenți științifici: Prof. dr. Anca Irina IONESCU
Prof. dr. Ion PETRICĂ

Traduceri de:

Corneliu BARBORICĂ
Octavia NEDELCU
Mihai MITU
Elena TIMOFTE
Eugen DOBROIU
Voislava STOLANOVICI
Gheorghe BARBĂ
Virgil TEODORESCU
Ion ACSAN și Nicolae ILIESCU
Siegfried WOLF și Andrei IVANOV
Ioan REBUȘAPCĂ

II 319586

© Editura Universității din București

Șos. Panduri, 90-92, București - 76235; Telefon/Fax: 410.23.84

E-mail: editura@unibuc.ro

Internet: www.editura.unibuc.ro

Tehnoredactare: Sorin PALIGA

(Aplicația Mellel, www.redlers.com, rulând pe MAC OS X)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BARBORICĂ, CORNELIU

Antologie de poezie slavă premodernă: sec. IX-XVIII /
Corneliu Barborică, Octavia Nedelcu – București: Editura
Universității din București, 2003

112 p.

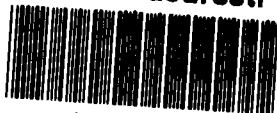
Bibliografie

ISBN 973-575-784-2

I. Nedelcu, Octavia

821.16-1(082)

B.C.U. Bucuresti

C20035661

Cuvânt înainte

Antologia de față este destinată, în primul rând, studenților de la secțiile de slavistică ale Facultății de Limbi și Literaturi Străine, dar și oricărui tânăr sau cercetător interesat de istoria mai veche a literaturilor slave. Intenția noastră este de a demonstra, pe eșantionul îngust al liricii, *vechimea* creației literare la popoarele slave precum și, prin traduceri adecvate, *valoarea* acesteia. Pornim de la premiza că orizontul cultural al tineretului nostru se limitează îndeosebi la literaturile occidentale, inducându-se astfel prejudecata cum că în jumătatea estică și sud-estică a Europei, populată în cea mai mare parte de slavi, ar fi existat până în secolul al XIX-lea un mare vacuum cultural. Credem că pentru studentul începător în studiul slavisticii, ca și pentru orice persoană mai puțin inițiată în acest domeniu, va constitui o mare surpriză să afle că cel dintâi text poetic slav provine din secolele al IX-lea sau al X-lea. Este vorba de *Prologul* la un *Evangheliar* – o strălucită pledoarie pentru iubirea de carte și pentru învățătură. Nu ne putem abține să nu cităm evocarea lirică a vechimii și dăinuirii poeziei sârbe, semnată de Ioan Flora în anul 1999, când Serbia era din nou martirizată ca de atâtea ori în istorie: *poporul sârb „care, iată, la 1200 știa și reușea să scrie poezie, care la 1400 scria poezie, care la 1800 scria poezie, care astăzi, așa înfierat și însingurat cum este, scrie poezie... (Antologia poeziei sârbe, Sec. XIII–XX, București, 1999, p.8)*. Același elogiu, dar în alți termeni și ținând seama de alte delimitări istorice, se pot aduce și celorlalte literaturi slave.

Cele mai timpurii și cele ce au avansat mai repede pe scara valorică au fost acele literaturi slave care s-au aflat în vecinătatea marilor centre culturale ale timpului. În vechime, literatura sârbă a fost îndatorată culturii bizantine, cea croată – renașcentismului italian, cea cehă, slovacă, poloneză – multiplelor raporturi cu lumea germanică și, prin confesiunea catolică, cu Italia. Primii poeți laici raguzani, Hanibal Lucić și Petar Hektorović, urmează îndeaproape epocii lui Dante și Petrarca și sunt contemporani cu Ariosto și cu Torquato Tasso.

Versificația la slavii din vechime este mult mai amplă decât am putut cuprinde în această antologie. Abundă îndeosebi epica în versuri. Cehii au, la început de secol al XIV-lea, o cronică în versuri, *Cronica lui Dalimil*, și romanul popular versificat *Alexandria*. La croați apare de timpuriu epopeea; printre primii autori ce cultivă acest gen se numără, în secolele XV–XVI, Jakov Bunić, Marko Marulić, Petar Hektorović, Petar Zoranić – poeți care au scris deopotrivă și poezie lirică. La slovaci poemul epic apare în secolele XVI–XVII. Am reținut aici, ca excepție, *Scurtă cronică despre o văduvioară* (1681) pentru tonul ei ludic și pentru că este acceptabilă ca lungime. Am inclus în această antologie și fragmente lirice din unele epopei, precum *Osman* de poetul croat Ivan Gundulić, sau *Monachomachia* și *Șoricida* de polonezul Ignacy Krasicki. La sârbi predomină până în secolul al XVIII-lea genul de poezie imnică și de meditație religioasă, dar în Secolul Luminilor, în versurile lui Zaharije Orfelin și ale unor poeți anonimi încep să apară și teme laice.

Din antologia noastră lipsesc exemplele de poezie bulgară veche. Istoriografia literară bulgară îi atribuie lui Konstantin Preslavski, trăitor în vremea țarului Simeon (sec. X), două rugăciuni și amintitul *Prolog*, revendicat deopotrivă și de cercetătorii slovaci care îl atribuie lui Konstantin-Chiril. Am trecut această operă poetică, în mod convențional, în seria de versuri slovace cu specificarea în nota introductivă a disputei științifice în legătură cu paternitatea ei. După Konstantin Preslavski, poezia cultă bulgară este inexistentă vreme de mai multe veacuri, fiind sufocată de ocupația otomană, dar lovită și de alte vicisitudini. Poezia bulgară renaște abia pe la mijlocul secolului al XIX-lea.

Corneliu Barborică

POEZIE SLOVACĀ

CONSTANTIN-CHIRIL

(826?–869)

Alături de fratele său Metodie creează pe teritoriul Moraviei Mari – care îngloba și teritoriul actualei Slovaciei – prima scriere slavă și cea dintâi limbă literară, slava veche, care s-a răspândit mai ales la slavii din sud și la cei răsăriteni. Constantin a tradus în această limbă fragmente din evangheliile, un liturghier și un triptic, mai târziu, împreună cu Metodie, părți din Vechiul Testament și Noul Testament – operă pe care o desăvârșesc Metodie și discipolii săi prin traducerea aproape integrală a *Bibliei* (882). Istoricii literari slovaci (Ján Mišianik, *Antológia staršej slovenskej literatúry*, Bratislava, 1964) atribuie lui Constantin alcătuirea lucrării originale în versuri: *Prolog* la *Evangheliar*. Cercetătorii bulgari consideră că *Prologul* este opera scriitorului bulgar Constantin Preslavski, care a trăit la sfârșitul secolului al 9-lea și începutul secolului următor (P. Dinekov, K. Kuev, D. Petkanova, *Hristomatia po starobălgarska literatura*, Sofia, 1961). *Prologul* reprezintă un elogiu închinat culturii care împrăștie beznele ignoranței și îndepărtează omul de condiția animalului.

Prolog

(fragmente)

Toți cei ce frumusețea sufletului vostru
vedeți și vreți într-însa bucurie să aflați,
să-ndepărtați de voi păcatul neguros,
să lepădați mahnirile acestei lumi
și viața-n rai să dobândiți
și să scăpați de flăcările arzătoare,
acum cu mintea voastră ascultați:
întreg neam slav, ascultă-aici
cuvântul ce din Ceruri coborât-a,
cuvântul ce e hrană sufletului,
.....
cuvântul ce-ntărește inima și minte,

cuvântul ce te-ajută pe Domnul ca să afli.
Căci după cum fără lumină nu e bucurie,
deși omul e văzător de cele câte-s faptă
– nefiind toate nici frumoase, nici bine lămurite –
tot astfel este sufletul lipsit de cărți,
ce legea Domnului nu poate ca să știe,
legea cărții și legea luminării minții,
legea ce-nfățișează raiul cel ceresc.
Urechile ce trăznetul bubuitor n-aud,
de Tatăl cel din cer cum să se teamă?
Ori nările nesimțitoare la parfum de flori,
cum să-nțâleagă, cum, minunile cerești?
Buza ce n-a atins nicicând dulceața
preface omu-n bolovan de piatră.
Dar mai cu seamă sufletul ce n-are carte,
cel făr' de-nvățătură e un suflet mort.
Așa dar, fraților, la toate ne-am gândit
și sfatul bun venim ca să vi-l dăm,
un sfat ce va scăpa pre toți
de viața preadobitocească și de preacurvie,
ca voi, neavând minte-n cap
și vorbe ascultând doară în grai străin,
să nu le auziți ca pe un zângănit de clopoțel.
Căci Pavel, sfântul și învățătorul, grăit-a,
după ce mai întâi pe Domnul a-ntrebat:
Aș vrea să zic mai bine cinci cuvinte
și să le izodesc din mintea mea,
ca frații mei cu toții să le înțâleagă
decât grămezi de vorbe fără de-nțâles.
Cine-ar putea să spună pilda toată
ce-nvinuiește neamul făr' de-nvățătură,
că nu grăiește-n limbă de-nțâles?
Dar parcă aș mai aduce înc-o pildă
ce în puține vorbe să cuprindă înțâles bogat:
Sunt goale, despuiate toate-acele neamuri
fără carte ce nu se pot lupta lipsite de-astă armă
cu cel ce sufletului nostru dușman este,
accesea sunt sortite veșnic să pătimească.

În românește de Corneliu Barborică

FLORIÁN FRANTA

Despre viața și activitatea literară a lui Florián Franta se știe foarte puțin. Se pare că a trăit la Trenčín, că pentru o perioadă scurtă a fost primar al acestui oraș și secretar personal al magnatului Franz Thurzo. Din opera sa se cunoaște astăzi doar oda în limba latină închinată lui Nicolae Olahul (manuscris de la 1558), mecenat al umanștilor din secolul al XVI-lea. Așa cum rezultă din oda sa, poetul îi mai proslăvise în versuri pe episcopii Paul de Nitra și Verax de Jager, dar aceste versuri nu s-au păstrat.

Lui Nicolae Olahul

O! tu, podoabă aleasă, episcop mărit, Nicolae,
rogu-te-n seamă să iei scrisele robului tău.
Vreau să ajung cunoscut, din tot sufletul meu, aducându-mi
cântecul neiscusit desăvârșirii-ți în dar.
Totuși, la vers să cați mai puțin, ci mai mult la curatul
cuget al robului tău. Asta eu, Franta, te rog.
O! Dac-ar face Hristos să am doru-mplinit, El, pe care
cugetu-ți sfânt folosind, obișnuiești a-l vedea!
Soarta al nostru talent, necioplit, mă sili a-l dezvălui
unor de seamă bărbați, chiar dacă eu nu voiam.
El, de pe-acuma știut, cuviosul Paul de Nitra,

Ver din Jager, la fel, numele meu a aflat.
Muza mea, însă, acelor bărbați doar puține prinosuri
datu-le-a. Totuși, eu cred barem că ele-au plăcut.

.....
Ctitorul demn de-nchinare al lumii ce-i fără de margini
ani pentru trai îndelung mie de mi-a-ncredința,
laudele ție aduse pe drept arăta-voi, iubite episcop,
numele tău cu-al meu vers voi ridica până-n slăvi.
Sfânta coroană ce porți decât este mai mândră să fie:

iată ce grijă-mi va sta noaptea și ziua în gând.
Tu se cuvine, de fapt, ale noastre strădanii să sprijini:
numai așa n-ar pieri scopu-mi acesta măreț.
Nu-ți cer eu aur lucios sau dar scump.
Ci spre mine-ți îndreaptă
cugetul deosebit, dragostea: asta ți-o cer.
Ad-ajutorul dorit bucuros și cu vorbă blajină;
altfel, al nostru talent nu o să piară de tot.
Pleacă-ți, fii bun, priincioase urechi la rugările noastre
- asta, cucernic senin, multora ai și făcut.
Ștefan, preabunul, ce-i sol al slăvitului Paul, ți-a spune
închinăciunea-mi și-apoi tot ce-i dori să cunoști.
Stai, dar, în sprijinul meu, căpetenie sfântă, slăvită,
cu muza-mi să-nalț cântări despre-ale tale-nsușiri.
Vrere-aș ăst an ajutor să-mi aduci, Nicolae episcop:
scrisu-mi citind, la a mea proră sfânt-ancoră fii!

Traducere din limba latină de Eugen Dobroiu

JÁN SILVÁN

(1493-1573)

S-a născut la Trnava, important centru cultural unde funcționa și o facultate de teologie. A trăit mult timp în Moravia și Boemia într-o atmosferă dominată de ideile Renașterii și Reformei. A publicat volumul de versuri *Cântece noi la cei șapte psalmi de pocăință și alți psalmi*, 1571; ediția a doua a apărut postum la 1578. Volumul cuprinde, în afară de câteva simple parafrazări și prelucrări libere după psalmii lui David, și câteva poezii care nu-i aparțin. Prelucrările libere reprezintă o formă originală, de veritabilă esență lirică, în care își exprimă propriile sentimente. Are o frapantă cultură prozodică de sorginte clasică, vizibilă în rigurozitatea formelor și metricii.

Deșertăciune

Deșertăciune-i ce privesc,
e vâl de fum ce-i omenesc.
Poște-n trup, poște nebune,
toate sunt deșertăciune.

Zilele nu mai au stare,
vremi mereu într-o schimbare,
limpezi noști cu roiuri stele
se schimbă încet și ele.

Soarele cu desfătare,
vânt cu aripi rotitoare –
se schimbă ca niște spume.
Nu-i nimic veșnic pe lume.

Că nu este mulțămire
să n-aducă și mâhnire;
noroc mare ori plăceri,
astăzi sunt și mâine pier.

Traiu omulu-i nespornic,
trupul bólnav, nestatornic,
zilele, cum le cășună,
curg ca apa cea nebună.

Trupul alb, sprâncene late,
păr și mâini catifelate,
toate ce ne sunt podoabă
le ia soarta cea neghioabă.

Nici putere, nici tărie,
minte ageră să fie,
veșnic nimic nu se ține.
După soare norul vine.

Tot ce-n viață a pornit
ajunge la un sfârșit –
nu-i nimic veșnic pe lume,
cândva toate vor apune.

Nava-ncet pe mări plutește,
șarpele se tot târăște,
pasărea-n văzduh se-ncrede –
cine urma le mai vede?

Cine urma-i mai zărește
după ce copilul crește?
Scurtă-i viața lui sub soare
și în toate schimbătoare.

Viața noastră furtunoasă,
e ca floarea cea frumoasă:
dimineața înflorește,
sara cade, se-ofilește.

Nu-i nimic desăvârșit
ce în lume a-ncolțit.
Când mulțămît crezi că ești,
cu-amărală te trezești.

Și trudești, te străduiești,
știință multă-agonisești,
dar la capăt totul piere,
mângâiere și plăcere.

Oricât ai fi nobil mare,
printre semeni cel mai tare,
toate nu poți să le ai,
timp de capăt să le dai.

Lumea-i de necazuri plină,
e de liniște străină,
foame, sete și grea boală,
tot felul de amărală.

Și de bietul om sărman
ce-n lume nu-i ortoman,
ce-l pociră și-l bătură,
doar timpul de el se-ndură.

Vanitate negrăită,
nestatormic de rotită,
toți se țin de fusta ta,
dar nimic ei n-or avea.

Tu, cel ce trăiești pe lume,
nu te mai zbate anume,
ispita tu părăsește
și-n virtute viețuiește!

În românește de Corneliu Barborică

DANIEL SINAPIUS – HORČIČKA (1640-1688)

Preot protestant cu studii la Wittenberg, persecutat de autoritățile catolice, este silit să emigreze mai întâi în Germania, apoi în Polonia la Nowy Bojanów, unde funcționează ca profesor și director de liceu. În 1684 revine în țară și se stabilește la Levoča, localitate din răsăritul Slovaciei. A desfășurat o vastă activitate literară și editorială. A publicat volumul de versuri, *Grădina sufletului pios*, Dresda, 1676, de asemenea o amplă culegere de maxime și proverbe din tezaurul biblic, al literaturii antice greco-romane și umaniste, având ca model surse poloneze (Gregor Knapski) și cehe (J. A. Komenský) sub titlul *Neo-forum latino slavonicum*, Lesno (Polonia), 1678 și volumul de versuri *Perla copiilor Domnului*. A mai scris și publicat numeroase omilii și rugăciuni. Una dintre scrierile capitale ale lui Komenský, *Orbis pictus*, a fost editată de Daniel Sinapius la Levoča în 1685.

Moartea

Nu-i cruță dânsa pe bogați,
frumoși ori nobili, învățați;
bătrâni sau tineri, pasămite,
pământul negru îi înghite.
Iute ca floarea-n fapt de seară
e dat și omului să piară.

E-atâta-n lumea asta fiere
și-așa puțină mângâiere,
prea multă grijă, alergare
și sărăcie și strâmtoare
și te alegi din grele gânduri
cu-n adăpost din patru scânduri.
Și nici măcar atâta n-are
pământul pentru fiecare.

E greu să știi când sună ceasul,
când moartea își grăbește pasul,
pe zi sau într-o noapte grea,
nimic nu te-o mai ajută.

În românește de Corneliu Barborică

JAKUB KRIVÁNSKY
(secolul XVII)

Poetul rămâne până astăzi cunoscut doar prin această anecdotă versificată (1681) ce reprezintă un gen de poezie laică de un erotism vulgar, dar cu haz, având o destul de largă circulație în secolul al XVII-lea.

Scurtă cronică despre o văduvioară

Vă rog să mă ascultați,
boieri mari și voi fărtați,
mujeri scumpe și bărbați!
S-a-ntâmpat, vă zic, mai an,
parcă prin optzeci eram,
pe o faină văduvioară,
bucuros, sară de sară,
doi ani buni am colindat-o,
dar, apoi, eu am lăsat-o.

Pricina era-n copii
ce-i avea, niște zurlii.
Ades cu ea mă iubeam,
eh, și ce-o mai tăvăleam,
noaptea, ziua îmi dădea
tot ce inima-mi poftea.
N-aș putea, zău, să vă zic
când mai ostenea vreun pic.
Dragoste din polonic
la Kakana pe colnic!
Supusă ca o mioară,
la fapte însă murdară.
Mai era și mincinoasă
la fâgadă scormicioasă.
Scris-am cronica-n vâleat

când papucii ea mi-a dat,
în optzeci și înc-un an,
fiind eu ca un cârlan,
să v-ajungă la ureche
adevăr fără pereche.
Avu dânsa un bărbat
pe un Fedor, om moțat,
de la ea știu, ea-mi zicea,
cu el ce se mai iubea.
Dară unul n-ajungea,
c-un dragon se înhăita.

.....
Cine vrea să se iubească,
la Biela să poposească.
De vrea bine să se-njghebe,
de Dorota să întrebe,
unde eu m-am înfruptat
doi ani buni, pe săturat.
De nu crede careva
să încerce dacă vrea.
Altfel, zău, nici că se poate,
treaba e pe încercate.
A avut ea bărbat bun,
și l-a făcut om nebun.
Asta spun eu, om pățit,
ce cu ea m-am drăgostit.
Cronica ce scriu acum
e să-ndrept pe dreptul drum
muierea cea puturoasă
ce e și necuvioasă.
Am aflat că-i mincinoasă
în optzeci, ba șaptes-nouă
și vă zic acestea vouă.

În românește de Corneliu Barborică

HUGOLÍN GAVLOVIČ (1712-1787)

A fost unul dintre ce mai prodigioși poeți slovaci din epoca premodernă, dar opera sa poetică a văzut lumina tiparului abia în secolul următor. În anul 1733 a intrat în ordinul monahal al franciscanilor. Fiind bolnav de plămâni, a petrecut multe veri la munte printre păstorii de oi. Contactul cu aceștia îi inspiră titlul primei sale cărți, *Școala păstorilor-hambar de moravuri sau Păstoriile din Sfânta Scriptură cu învățătură înțeleaptă-moralicească în versuri înfățișate* (compusă în 1755). A mai scris încă două volume de poezie moralizatoare, *Școala creștină* (1758) și *Școala sufletului*. (1778) Poemele lui din *Școala păstorilor...* nu au legătură cu poezia pastorală lejeră și grațioasă a timpului, poetul îmbracă mai curând haină de tribun vehement și intransigent al eticii.

Vai...

Vai de ocârmuirea ce nedreptăți scornește,
vai judelui ce sărmani cu știință păcălește,
vai celor hrăpăreți și trufași, hoțomani,
vai popilor ce tac, vai de zarafi vultani.

Vai celor ce în lada cu aur se închid,
vai celor înrăiți, vai celor ceucid,
vai celui ce împinge bețivii la belele,
vai celui ce îndeamnă la mârșăvii și rele.

Vai celui ce măicuței sale aduce întristare,
vai celui ce plătește rău mâna muncitoare.
Căscat-a iadul gura cu colți ce se rânjesc
Să între toți aceea ce rele săvârșesc.

În românește de Corneliu Barborică

ȘTEFAN KORBEL

(1732-1779)

A fost profesor de liceu. Poemul elegiac *Cugetare întru pomenirea cumplitelui cutremur de la Komárno¹ anul 1763* este singura operă cunoscută a lui Ștefan Korbel. Împreună cu poemul lui Ján Čerňanský *Tristă descriere a prăbușirii și prăpădului de la Lisabona (1757)* amplifică atmosfera de teroare existențială întreținută de o parte a poeziei barochiste.

Cugetare întru pomenirea cumplitelui cutremur de la Komárno, anul 1763

Pământ, pământ, pământ, tu, nemilos neblând,
măicuța noastră-a toate, tu, lacome pământ!
Ce ai? De ce atât te zgâlțâi, curată născătoare,
de ce amarnic tremuri, tu, matcă roditoare?

Căci iarna nu te-apasă de crivăț volburată,
e vară-acum și bine, de ce să fii-ntristată?
Ești proaspătă frumoasă, ai plaiuri înverzite
și oameni mândri umplu cărările-ți umbrite.

- Ei dragii mei copii, născuți de-a mea suflare,
măicuța voastră-i gata, putere nu mai are,
de friguri apucată-s, de-a cerului mânie
și tremur toată stoarsă de vlagă, și pustie.

Fără-de-legea voastră, o, oameni plini de vină,
stârni asupra-mi astăzi mânia cea divină!
O, dragii mei copii, atât aş vrea să știu,
ce voi veți fi atuncea când eu n-o să mai fiu?

---

1. Komárno – oraș în sudul Slovaciei, port la Dunăre.

Plângeți, jeliți orașul, voi, ochi înlăcrimați,
plângeți, jeliți Komárno, voi brațe ridicați,
plângeți, jeliți Komárno, voi, triste mădulare,
plângi și jelește-orașul, tu, inimă-n vultoare

Plângeți, jeliți orașul, voi, prieteni, vă implor,
oraș ce bucurie dăduse tuturor!

Ai fi crezut vreodată, vorbește și o spune,
să cadă-așa Komárno în aprigă genune?

Plângeți, jeliți Komárno, voi, sate și orașe,
voi, râuri și izvoare pe ungurești imășe,
voi, ape dunărene, jeliți orașul mare
când malul vostru saltă în tremur, zbuciumare!

Plângeți, jeliți Komárno, plugari și boieri mari,
voi, târgoveți, cătane, voi, meșteri făurari,
femei, bărbați, fătuce, voi, tineri și bătrâni,
plângeți, jeliți Komárno, săraci ca și hapsâni!

Jelește, plângi Komárno tu, cer mângâietor,
voi, stele, lună, soare în crug strălucitor,
voi, ce cândva orașul, în unde de lumină
înveșmântați, în aur, în raza cea blajină!

Azi zi frumoasă este, și caldă și senină,
și totuși așezarea-ți de-atâta jale-i plină!
Frumos oraș, cu tine ce se petrece oare
de cazi tot în ruină cuprins de zdruncinare?

În românește de Corneliu Barborică

POEZIE SÂRBĂ

SAVA NEMANJIĆ (1175-1235)

Rastko Nemanjić, cunoscut ca monah sub numele de Sava și, mai apoi Sfântul Sava, cel mai tânăr dintre fiii lui Nemanja, domn de Rașca (nucleul statului medieval sârb), întemeietorul dinastiei Nemanjić. În 1219, cu acordul patriarhului de la Niceea, întemeiază biserica sârbă ortodoxă autocefală și devine primul ei arhiepiscop.

Cuvânt despre suferință

Mă băgai și eu în turmă
și mă aleasei la urmă
cu isprăvi făloase,
dar și cu patimi rușinoase.
De rușine-acoperit,
de Ceruri greu osândit,
și de bunul Dumnezeu,
îngerii mă plâng mereu,
sunt de răsul răilor
și-al înverșunaților.
Mă purtai după-a mea minte,
blestемate fapte făptui-i, nesfinte.

Sunt ca și mort, mă judec singur,
și frământându-mă m-asigur
de-o suferință fără capăt,
mă chinui singur pân' la scapăt.

În românește de Corneliu Barborică

STEFAN LAZAREVIĆ

(1374?-1427)

Fiu al cneazului Lazar, investit de către împăratul bizantin cu rangul de despot, al doilea ca importanță în ierarhia muribundului imperiu.

Despre iubire

(fragmente)

.....
Vară, primăvară Domnul dăduse,
așa cum însuși psalmistul ne-o spuse
în toată mândrețea lor;
păsărilor dădu iuțeala în zbor
și crestele, munților,
crângurilor cuprinderile,
iar șesurilor întinderile;
vocilor alese, cerească glăsuire,
precum aerul din văzduh de subțire;
și flori aromitoare dărui
pământului, cu fâneți mănoase îl împodobi;
și de om se griji,
îl făcu destoinic, cu inima bună,
cine ar putea curat totul să spună?

.....
Dar aceste de netăgăduit fapte,
precum și altele minunate,
ce nici flacăra minții atunci când se-aprinde
pe toate câte pe lume sunt nu le poate cuprinde,
darul iubirii le-ntrece –
și nici nu-i de mirare, zău,
doară iubirea e însuși Dumnezeu.

.....
În românește de Corneliu Barborică

GAVRIL STEFANOVIĆ VENCLOVIĆ
(1680-1749)

A fost preot, scriitor iluminist, pictor de icoane și restaurator de fresce. Opera (selectiv): *Învățăături și slove ale osebirilor* (1732), *Vieți, slove învățăături* (1740), *Cartea posturilor* (1741).

Ziua de apoi

*Și am văzut un cer nou
și un pământ nou. Căci cerul cel dintâi
și pământul cel dintâi au trecut; iar marea nu mai este.
Apocalipsa 21, 1*

Oamenii își doresc o lume decât cea de azi mai frumoasă:
pământul, alb ca hârtia și străveziu ca cerul în vreme geroasă.
Întinsele ape în sclipitor cristal să se prefacă.
Cerul mai minunat, mai senin și-nsorit să se facă:
stelele sus, în țării, mai tare să se-aprindă,
precum luna plină atâta lumină să-ntindă,
luna cât roata soarelui s-ajungă de mare,
să soarbă în ăst chip clipirile stelare,
iar soarele de șapte ori mai lucitor să fie,
dar la dogoare mai puțină să aibă dărnicie.

În românește de Octavia Nedelcu și Corneliu Barborică

ZAHARIJE ORFELIN (1726-1785)

Născut la Vukovar, învățător la Novi Sad. În serviciul mitropolitului de la Sremski Karlovci, a editat cărți în tehnica gravurii. Ca trezorier al episcopului Vikentije Jovanović va trăi o vreme la Timișoara. La 1766 tipărește la Veneția primul calendar-almanah sârbesc, iar în 1768 *Slavenoserbski magazin*, prima revistă literară sârbă. La Viena este ales membru al Academiei de Arte și devine corector al tipografiei sârbe. Scriitor iluminist prodigios. A fost traducător, istoric, cartograf, autor de nenumărate gravuri, al unui lexicograf. Spirit enciclopedic, a scris multe cărți dedicate școlii și învățământului: un abecedar, o gramatică a limbii latine, un manual de caligrafie pentru școlile sârbești și românești ș.a. Cea mai importantă scriere a sa este opera istoriografică *Viața și faptele de vitejie ale împăratului Petru cel Mare, stâlpnicul tuturor rușilor*, vol. I-II, 1722. A scris versuri în sârbă, rusă și slava bisericească: *Deplângerea Serbiei*, 1761, *Cântec de primăvară*, 1765.

Melancolie

Trecută-i a mea veselă junețe,
acum tristețea-mi dă binețe,
căci am un dar
viața-n zadar
să mi-o scurtez,
să mi-o retez.

Rost nu-mi găesc în astă lume,
mâhnirea va doar să mă-ndrume,
iar de-nvățătură,
ca de-o apucătură,
m-am lăsat,
am renunțat.

De învățătură m-am lăsat,
da' avuția locul nu i-a luat,
iar aurul sperat
în tină s-a-necat,
tină de înțelepciune,
dacă-așa se poate spune.

Averi și bogăție nu-mi doresc,
bunuri multe, nu voi s-agonisesc,
inima alta nu voiește,
decât să facă ce poștește,
așa cum voi spune
și rele și bune.

M-aș însura, ca să fiu om însurat,
dar îmi zic: să nu fie cu bănat,
de ce mi-aș pune la gât
un lanț atât de greu și urât
pentru vecie
pentru o veșnicie.

Monah m-aș face, singur să-nfrunt,
dar teamă îmi e că tânăr, cum sunt,
sirene mincinoase
și femei frumoase
mă vor striga,
mă vor strica.

Greu e în lume și-n viață ca să fie bine,
cine vreți și cine nu vreți așa zice de mine:
că ce dac-a-nvățat,
la nimic nu i-a ajutat
buchea sa,
școala sa.

Adevărul e că oricât de avut ai fii,
înțelept ești doară atuncea când știi
că rodul banului
e la sfârșitul anului,
școala e pentru toți,
pentru toți.

Curtea regească și Palatul sunt capcană pură,
acolo mărire și-nălțare se caută, nu învățatură,
luminarea de bine preaplină,
a minții lumină.
Fără Palate,
fără palate!

M-aș duce la gloată, dar gloata e gloată,
e numai neorânduială și e nenumărată;
iar a Palatelor pildă e doară un joc
pustiu și făr' de noroc,
cine-i ia urmă
viața și-o curmă.

De partea-mi rămâne tristețe și fum,
sunt singur la jumătate de drum,
o terfeloagă fără niciun rost,
sau, cum zice lumea, prost,
cu toată-nvățătura,
cu toată cultura.

În românește de Octavia Nedelcu și Corneliu Barborică

JOVAN RAJIĆ (1726-1801)

Elev al Academiei de Teologie de la Kiev, teolog, călugăr și arhimandrit al mănăstirii Kovilj. Este autor al mai multor lucrări teologice, istoriografice și literare. Operele principale: *Cânt în amintirea morții* (1766), poem cu caracter religios și moralizator, *Lupta zmeului cu vulturii* (1791), lucrare alegorică și istorică în limba populară, *Florilegiu* (1802), povestiri moralizatoare, traduse și în germană. Opera sa istoriografică e cuprinsă mai ales în cele patru volume masive intitulate *Istoria diferitelor neamuri slave, cu osebire cea a bulgarilor, croaților și sârbilor* (1794-1795). În scrierile literare stilul folosit este cel al epocii, retorico-panegiric, iar limba este slava bisericească. Poezia sa, influențată de poezia rusească și ucraineană a secolului al XVII-lea, are, uneori, inflexiuni melodice.

Cânt în amintirea morții

Oricât de aspră și nemiloasă ar fi,
teribilă sau oribilă, să știi
că pe toți deopotrivă îi păcălește,
pe orice pământean ea îl pândește
lumina ochilor să-i stingă,
nimeni vreodată nu-i scapă,
și celor puternici groapa le sapă.
Oricine nimerește în a ci chingă.

Nu știe ce-i frica de a mărimilor putere,
de focul patimilor nicicând nu pierе,
fie că izvorăsc din palate de țări,
ori din cuibare de mari demnitari,
cu o privire pe toți îi ucide,
fie ei cneji sau sârmanii de bine,
într-o clipită pe toți ia cu sine.
Cum vrea ea, așa se decide.

Nici de mai marii bisericii milă nu are,
nici de cei niși de ani sau slăviți.
Rugilor lor nu le dă ascultare,
cu oricâte daruri vreți s-o momiți,
la ale lumii daruri
nici că poștește,
la judecata din urmă
pasul grăbește.

Îi tremură înțelepții toți dinainte,
de parcă n-ar mai avea minte,
gura cu lacăt se-nchide, dibace,
înaltul gând se ascunde și tace
când în negru mormânt
duce întruna și cară
pe sfătoșii lor frați,
iară și iară.

Luptător neînfricat și puternic să fie,
dinainte-i stă smerit, parcă în agonie,
armură și arme deoparte lăsând,
culcat la pământ, așteptând
și cătând fără simțire
spre a morții dăinuire,
silit și el să se-ndrume,
părăsind această lume.

Nu cruță ea nici mândri flăcăiandri,
nici pe micuții, jucăușii copilandri,
pe firavul și gingașul adolescent
după sine îl trage cu grijă, atent.
Lângă fiecare pom
veți găsi deslușit,
îngropat și grijit,
rod necopt de om.

Tot omul e sortit cumva ca să piară,
dar cine scapă totuși de-a ei gheară?
Cugetele drepte nu au a se teme,
cele curate și fără de pată în vreme.
Doar singure ele
rămân neatinse,
mereu neînvînse
de săgețile ei grele.

În românește de Octavia Nedelcu și Corneliu Barborică

ANONIM
(Sec. XVIII)

Vezi tu, floarea mea cea dragă

Vezi tu, floarea mea cea dragă, ce vremuri trăim,
de iubire n-avem parte, de zavistie și trufie pătimim;
să ai grijă mare, de oameni șireți să nu fii păcălită,
singură du-ți viața, de cei vicleni nu te lăsa momită.

Despre mine cine sunt careva de te-o întreba,
tu să-i răspunzi curat că nu m-ai văzut în viața ta;
dar că ai fi auzit că sunt un ins fără credință.

De s-ar întâmpla pe undeva să mă întâlnești,
ai grijă, iubito, nu care cumva să-mi zâmbești,
tu dă colțul și fă-te că nu m-ai văzut niciodată,
nimeni să nu afle că ai fost a mea vreodată.

De s-o întâmpla la vreo petrecere împreună
să fim, tu să nu-mi spui nici măcar „ziua bună“;
și să ai grijă lângă mine nu cumva să te așezi,
de te-oi pofti la dans, tu să te faci că nu mă vezi.

Vreunul laude de-mi aduce, nu-i cânta în notă,
tu schimbă vorba, spune-i că nu pricepi o iotă;
de rău vreunul de m-ar vorbi, în strună-i cânta,
că doar astfel bănuiala de la tine vei îndepărta.

În românește de Octavia Nedelcu și Corneliu Barborică

ANONIM
(Sec.XVIII)

De-ai vedea-o, prietene!

De-ai vedea-o, prietene, cât e de frumoasă,
să mă crezi, nu-i alta ca ea mai făloasă,
nici măcar la Viana ca ea nu găsești,
c-ar fi pe la Novi Sad, să nu-mi povestești.
Despre chipu-i îngeresc, se spune,
că n-ar fi născut pe această lume;
părinți-i pe Pământ nu-și au adăpost,
ci trebuie din Ceruri trimiși să fi fost.
Trup are de spanioloaică,
după vorbă, ai zice, e italiancă:
și, cum pășește ca o doamnă mare,
de sus privește, nu-l vede pe oricare.
Dinari mulți i se-ntind și oferă, duium,
dar dânzei nici că-i pasă, totul e fum.
Cu adânci plecăciuni pretutindeni primită,
o privire n-aruncă, nu se lasă-amăgită.
La păr se poartă precum o olandeză,
când merge parcă-ar dansa o poloneză.
În urmă-i foșnet lasă de mătăsuri scumpe,
la gātu-i aurul curat sclipiri mereu irumpe.
Pe strune de harfă știe frumos să cânte,
dar cu glasul ei știe mai bine să-ncânte:
cântă ca o privighetoare pe-o rămurea
ce-și povestește cu foc dragostea.
Așa de bine nici glasul de turturică
perechii ei iubite nu știe să zică.

În românește de Octavia Nedelcu și Corneliu Barborică

DOSITEJ OBRADOVIĆ (1739-1811)

Scriitor iluminist. Născut în Ciacova, localitate din Banatul, astăzi românesc. Se călugărește de tânăr, dar dezamăgit, abandonează viața monahală și peregrinează prin Europa, vizitând Grecia, Italia, Austria, Germania, Franța, Anglia. A audiat cursuri de filosofie, teologie, estetică la marile universități europene. Era poliglot; cunoștea româna, latina, germana, engleza. A participat activ la viața politică și diplomatică a Serbiei fiind prieten apropiat al lui Vuk Stefanović Karadžić. Ca ministru al învățământului a promovat idei iluministe în educație. Opera: *Epistolă către Haralambie*, 1783, *Viață și învățăminte*, 1783, *Sfaturi de bun simț*, 1784, *Fabule*, 1788 ș.a. Din operele lui au tradus în limba română Dimitrie Țichindeal și Ioan Rusu.

Tot ce se află-n juru-mi...

Tot ce se află-n juru-mi și în mine naște mâhnire:
Pasărea nu mai cântă perechii sale de dor și de iubire.
Ecoul, vaierelor mele cu plânsete-mi răspunde,
Zefirul în cernită tristețe, prin frunziș se ascunde,
Cu mine olaltă oftează ape de limpezi izvoare.
Curgă din ai mei ochi ploaie de lacrimi amare!

În românește de Octavia Nedelcu și Corneliu Barborică

POEZIE CROATĂ

HANIBAL LUCIĆ (1485-1553)

Născut la Hvar, Dalmația, unde a trăit, se pare toată viața. Despre formația sa intelectuală și viața sa nu se știe nimic sigur. A compus poezii de dragoste, scrisori în versuri. A rămas de la el și o traducere din Ovidiu. Opera: *Robinija*, prima dramă croată pe o temă laică și postum *Compuneri de felurite cântece*, 1556. Poezia *Nu e zână mai frumoasă* este considerată drept una din cele mai frumoase poeme din lirica croată veche.

Nu e zână mai frumoasă

Nu e zână mai frumoasă
să cauți unde vei voi,
cu atâția nuri, mieroasă
inima ea mi-o zdrobi.
N-a fost alta mai făloasă
și nu cred că va ma fi,
să cauți unde vei voi,
nu e zână mai frumoasă.

Mândră cununiță crește
peste fruntea ei înaltă,
în codițe se-mpletește,
cu sclipiri de aur saltă.
O privești și te uimește,
inima în piept tresaltă.
Peste fruntea ei înaltă
mândră cununiță crește.

Sprâncenată și nurlie,
ochii negri de mărgică.
Amărât de ești, bădie,
când ea ochii și-i ridică

din leșin, zău, că te-nvie,
dă aripi de rândunică.
Ochii negri de mărgică,
sprâncenată și nurlie.

Ca-n grădini de primăvară
chipul ei e-un trandafir,
floare rară, floare rară
din parfum și firav fir.
Pentru tânăra fecioară
dragostea e un vampir.
Chipul ei e-un trandafir
ca-n grădini de primăvară.

Buzele-i sunt foc și pară,
veșted pare-se coralul,
dinții numai piatră rară,
întrecând în alb opalul.
Vorba-i dulce, mângâioară,
blândă e precum îi harul.
Veșted pare-se coralul,
buzele-i sunt foc și pară.

Fericit acel ce-o are,
gâtul alb când i-l cuprinde,
norocu-i va sta în cale,
bucuros va să colinde
tot prin bine, tot prin soare
ce nu are scăpătate.
Gâtul alb când îl cuprinde,
fericit acel ce-o are.

Ce frumos i se boltește
pieptul doar spumă și lapte!
Spre el ochii ațintește
cel vrăjit de aprigi șoapte,
căci nicicum nu-nchipuiește
desfătări mai mari în fapte.

Pieptul doar spumă și lapte
ce frumos i se boltește!

Subțiri degetele albe,
lungi, rotunde, drepte, fine,
ca un danț de albe nalbe
în cunună să se-anine.
Și cum sunt așa de dalbe,
par din fildeș, opaline.
Lungi, rotunde, drepte, fine,
subțiri degetele albe.

Printre mândrele cocoane
cea mai mândră e în toate.
Când pășește prin saloane,
chip de zână ea abate,
mers mlădiu – danț de pavane,
făr' a vrea fudul s-arate.
Cea mai mândră e în toate
printre mândrele cocoane.

E păcat să vestejească
frumusețea-i de poveste.
Doamne, din mila-Ți cerească
veșnic viață dă-i de zestre!
Timpul chipul nu-i pocească
atâta cât lumea este.
Frumusețea-i de poveste
e păcat să vestejească.

*În românește de Voislava Stoianovici
și Corneliu Barborică*

IVAN GUNDULIĆ (1589-1638)

Unul dintre cei mai de seamă scriitori croați din epoca premodernă. Provenea dintr-o familie de patricieni (nobili) raguzani. A făcut studii la Dubrovnik (Raguza). A ocupat funcții înalte în Republica raguzană în calitate de rector (knez, funcție supremă în republica raguzană), apoi de ambasador pe lângă pașa din Bosnia, de senator și de membru al Cosiliului Mic al republicii. În tinerețe a scris un mare număr de drame pastorale care însă s-au pierdut. Opera: *Cântecul evlavios al regelui David*, publicate la Roma în anul 1621 - conține psalmi versificați după modelul lui Torquato Tasso și Pretio, *Lacrimile fiului risipitor*, 1622 – vastă operă lirică pe frecvențele teme ale epocii baroce, „fortuna labilis“ și „vanitas vanitatis“, *Osman*, 1626, epos eroic despre bătălia de la Hotin (Basarabia) dintre armatele turcești și poloneze, *Dubravka*, 1628 – feerie pastorală în spiritul *Amintei* a lui Torquato Tasso. Poezia *Luceafărul* reprezintă uvertura la această pastorală.

Luceafărul de ziuă

Luceafăr, arată-ți, dezvăluie-ți raza,
n-auzi cum prefiră zefirul dumberava?
Prin frunze el lasă cu freamăt chemarea:
- Vină, să vină alba lumină și roșie zarea!

Luceafăr iubit, podoabă a bolții,
răσαι, să se stingă clipirile nopții,
tu, astru de lume atât de dorit
de gadini, jivine, de paseri slăvit,
la tine privim cu ochi plini de dor,
dezvăluie-ți raza, tu fii-ndurător,
mai grabnic să vie, solemnă și lină,
blând țârmuri suind, a zilei lumină.

Luceafăr, arată-ți, dezvăluie-ți raza,
n-auri cum prefiră zefirul dumbera?
Prin frunze el lasă cu freamăt chemarea:
- Vină, să vină alba lumină și roșie zarea!

În românește de Corneliu Barborică

Lacrimile fiului risipitor (Fragment)

Ah, nu-i viața nimic altă
pe-un ocean de tulburi ape
biată luntre lung ce saltă
în talazuri să se-ngroape.

Fugi de vrei spre roș apus
sau la răsărit de soare,
sau spre Indii să fii dus
mările să te-mpresoare:
oriunde te-ai ascundeá
moartea urma tot îți ia.

Și nu-i faptă să te scape
de ce-ți fu ursit să fie;
bogăția să te-ndoape,
gând și faptă să te-mbic,
trage-i glonț, aruncă-i aur:
cazi în gheara-i de balaur.

Nici că-i pasă ei de față,
ea la fel lovește-n toate:
o sărmană cotineață,
ori crăieștile palate.
Tot așa zdrobește rece
bătrân-tânăr, rob sau rege.
Cu-a ei coasă ea doboară
sceptre și umile straie,
iar trufia o măsoară

doară ca pe-un foc de paie.

Surdă, oarbă se petrece,
arde totul pe-unde trece.

Zidiri falnice-altădată,
înălțate pân' la cer,
azi ruine-s răsturnate
pe-unde paște vreun oier.

Din măriri împărătești
oasele de mai găsești.

Doamne mari, mândre crăiese
ca în basme dăruite
cu virtuți din cele-alese,
cu cosițe aurite:

ce-a rămas din ele-acum?

Doar un firicel de scrum.

Unde-s tinerii ghizdăvi
de neam mare și bogați,
tari în luptă și grozavi,
chip de soare, luminați?

Ce-a rămas din darul plin?

În pământ, pământ puțin.

Unde-s voinicii luptând
ursului să-i scoată fierea?

Înțelepții vorbind blând,
picurând în grai ca mierea
leac în suflete-nvise?

Morți sunt toți, cenuși sunt stinse.

Unde-s toți ce mai presus
de tot omul se-nălțară,
cel puternic de nespus
cerul de cuprinse-n fiară?

Și alții nenumărați?

În pământ de-un cot băgați.

Unde-s vechile regate,
Roma unde e acum?

Sub plug brazdele-s-ngropate,
plug ce toate-ndreaptă-n-drum.

Cei ce-n lume se-nscăunară
ursit le fu ca să piară.

Pier regate-nfloritoare,
iarba peste ele crește,
fiindcă viața-i pieritoare,
pace omul nu-și găsește.
Și-orice zi stă mărturie
că nimic nu-i veșnicie.

Vremea sfarmă piatra-n spumă,
fierul iute ea nu iartă,
iar noi cei făcuți din humă
să avem o altă soartă?
Viața noastră de-i privită
toată nu-i decât clipită.

Ce au fost, trecut-au toate,
ce va fi, va fi să fie,
ce e azi, precum se poate,
e ca ziua la chindie.
Timp din clipă se-nfiripă
pân' la moarte-i doar o clipă.

*În românește de Voislava Stoianovici
și Corneliu Barborică*

Osman (fragment)

Ah, de unde vii, mărire,
vanitate ne-nțeleaptă?
Cați tot sus cu-a ta privire,
jos, pământul te așteaptă!
Veșnic nu-i nimic pe lume,
totu-n moarte se sfârșește,
trăznetul doar sus pe culme
mai adesea nimerește.
Sub a cerului pronie

viața-i treceri de văleate
cad lovite de urgie
mari imperii și regate.
Căci norocul se rotește,
se învârte ca o roată,
cel ce-i sus se prăvălește,
cel de jos în sus se-ndreaptă.
Azi coroana stă semeață,
sabia mâine o străpunge,
robu-n jilț crăiesc se-nalță,
împăratul rob ajunge.
Nenoroc norocul naște,
din sânge coroana-apare;
cel temut ce gloata paște
de mulțime teamă are.
De urzeala cea haină
împăratul are parte,
într-o clipă pot să vină
întâmplări neașteptate.

*În românește de Voislava Stoianovici
și Corneliu Barborică*

IVAN BUNIĆ-VUČIČEVIĆ

(1591?-1658)

Nobil din Dubrovnik (Raguza). A fost în câteva rânduri ales knez, adică șef al Republicii. Este considerat drept cel mai de seamă poet liric al literaturii croate premoderne. Opera: *Momente de odihnă* - volum ce cuprinde cele mai apreciate dintre versurile poetului, dedicate îndeobște iubirii, *Umila Madaliena*, poem religios împărțit în trei părți ca și poemul *Lacrimile fiului risipitor* al lui Ivan Gundulić, *Cinci convorbiri păstorești* – poezie bucolică (idile, egloge) în spiritul lui Teocrit, Vergiliu, Ariosto.

Poetul către poeziile sale

Cântecele mele, de vă-ntreabă, poate,
cei ce le luarăți mințile netoate,
curat să le spuneți că, tânăr, zănatic,
fără ghes la treabă și cam flușturistic,
așa-l puse dracul și deșertăciunea
să își dea pe față toată slăbiciunea.
Vis, glas și zărgheală ce găsi-n licoare
îi puseră aripi versului, să zboare.
Acum se căiește, dar cine-i dă iară
vremea ce pierdu ăst fel în sminteală?
Cântecele mele, toate îmi dădură
numai suferință și încurcătură.
Și aflai la urmă că astă mândrețe
nu-i decât țărână și maldăr de zdrențe.

*În românește de Voislava Stoianovici
și Corneliu Barborică*

Iubind

Mă trezii iubind, fârtate,
între două zâne bune,
mai frumoase nici că poate
și mai mândre să se-adune.

Vrajă una, vrajă alta,
inima mea ce să zică?
Una, pletele de aur,
alta, ochi frumoși, de pică.

Mă dădui cu amândouă,
anii tineri mi-i mâncară,
tot râvnind să am de-a pururi
fericirea conjugală.

Dară totuși, hotărăște,
că n-o să îți rupi în două
inima înaripată,
să le-o-mparți la amândouă!

*În românește de Voislava Stoianovici
și Corneliu Barborică*

POEZIE POLONĂ

JAN KOCHANOWSKI

(1530-1584)

Cel mai de seamă poet al Renașterii poloneze. A făcut studii la Krakovia, apoi în Italia și Franța. A fost secretar al regelui Sigismund August. Din 1571 se retrage din viața publică, trăiește la țară și se dedică studiului și creației poetice. Opera: *Respingerea solilor greci*, piesă de teatru, 1578, *Lamentații* (Treny), 1579, versuri elegiace, exprimând durerea provocată de pierderea fetei sale Orszula, *Psalmi*, 1579, - prelucrare liberă în versuri a temelor din psalmii biblici, *Epigrame*, 1585 – cuprinde 300 de mici poeme, uneori doar distihuri pe teme satirice, erotice, bahice, *Cântece*, 1586 – poeme ludice.

Despre iubire

E liniștit Prometeu, în locul lui, ținut,
stau acum eu pe colțurosul Caucaz troienit.
Vulturul mie inima-mi sfășie, ea tot crește,
spre al meu chin, și lacomul zburător ghiftuiește.
E liniștită-Andromeda, doar eu de stâncă legat
greu sângerez pentru nefăptuitul păcat.
Un chit îndreaptă spre mine botul năuc.
Un sfat cine-mi dă? Încotro s-o apuc?
Mă scapă, voinice Hercul, mă scapă slăvite Perseu,
cât nu-i prea târziu, mă salvați de răul cel greu!

În românește de Corneliu Barborică

Iubirii

Maică de amorași silfii,
stăpână-n griji și bucurii,
te-aburcă-n car de aur, sus,
de albe lebede adus!
Coboară din ceresc meleag
pân' la al Vistulei mal drag;
din ierbi altar dumnezeesc
cu mâna mea am să-ți clădesc.
Ți-oi da nu jertfele zălude.
Cum s-aduc oare daruri crude
zeiței îngăduitoare
și lumii binevoitoare?
Ți-oi da tămâie aromită
din depărtate țări pornită
și flori ți-oi da, nenumărate,
amețitor de colorate.
La crinii toți, ia viorea
ia măghiran, ia salvia,
ci roșii flori pe tron să-ți scutur,
și albe și scăldate-n purpur.
Și toate doar să te implor,
crăiasă-n Chipru-nfloritor,
răznite inimi sau să-mpaci
sau de blestem să mă desfaci,
sau, mai curând, ți-o cerem noi,
în jug ne pui pe amândoi,
nețărnut să te slujim
cât timp, eu și cu ea, trăim.
Stăpână-n griji și bucurie,
fă ca în lume să re-nvie
și să domnească ca un soare
puterea ta nemuritoare.

În românește de Corneliu Barborică

La o fată

Tu să nu fugi de mine, fată fermecătoare!
Știi, obrazul tău rumen cu barba mea mare
și albă-s grozav la potrivă; lângă roși trandafiri,
în cunună se pun și florile albe de crini.

Tu să nu fugi de mine, fată fermecătoare!
Inima n-a-mbătrânit; cu barba mea sură și mare
pe nimic nu mă dau și nimic nu mă pierde.
Și eu precum aiul: la cap alb, la coadă țapăn și verde.

Unde-mi fugi, bucurie? Doar știi vorba neroadă:
cotoiul bătrân mai vârtos e în coadă.
Stejarul bătrân se mai rupe la crengi de vântoase,
jos stă bine înfipt în rădăcini sănătoase.

În românește de Corneliu Barborică

La teiul

Vin' sub frunziș degrabă, drag oaspe, te-odihnește...
Nu te-o păli vipia, răcoare-i, îți promit.
Oricât de-nalt cu sulite de raze năpustește
aprigul soare, umbra sub crengi s-a îmbulzit.
Mereu o răsuflare jilavă simți din câmpuri,
privighetori și grauri cu sârg se-ntrec în cânturi,
și în a mea mireasmă, roi, harnice albine
strâng mierea ce-l desfată pe nobil și pe tine.
Iar eu, cu șoaptă lină și plin de taină, știu
în liniște somn dulce și-n tihnă să te ții.
Nu mere eu rodit-am, dar, vezi, Marelui Faur
drag eu îi sunt ca pomul cu rodul cel de aur.

În românește de Elena Timofte

Elegie VIII

Enorm pustiu lăsat-ai în casa mea întreagă
Prin cruda ta pieire, Orszula mea cea dragă!
Tot mulți suntem, dar parcă nici unul nu mai este
De când făptura-ți mică se duse fără veste.
Cât noi toți laolaltă cântai, vorbeai voioasă
Și cercetai sprințară orice ungher din casă.
Plăcut ți-a fost să-ți mângâi măicuța întristată
tatei înseninat-ai fruntea îngândurată.
Prinzându-ne duioasă în brațele-ți gingașe,
ne dezmierdai cu râsul și șoapte drăgălașe.
Au amuțit cu toate... Azi casa e pustie.
Nici jucării, nici zâmbet de-acum n-o să mai fie.
Din orice colț tristețea mă-neacă-n a ei undă,
nu lasă mângâierea în suflet să pătrundă.

În românește de Elena Timofie.

Psalmul 82

Pe noi ne judecă-mpăratul,
pe despoți, Cel de Sus, Curatul,
cel jude ce pre toți îndreaptă;
El lumea ceartă sau o iartă:

„Cât, oare, cel cu viclenie
de judecată va să fie
scăpat? Iar omul drept, ce e-n durcere,
când va să afle mângâiere?

Pe cei ce-s goi să-i apărați,
pe cei orfani să-i ajutați,
și să-i feriți de strâmbătate
pe cei sărmani, le dați dreptate!“

N-ascultă sfat, nu vor să știe
de glasul meu ca să le fie
îndemn. Prin bezne bâjbâie cel rău
și-n loc de rânduială-i hău.

Chiar zei de v-aș fi botezat,
să știți: de moarte n-ați scăpat;
ca orice ins mișel, din gloată
nimeni să scape n-o să poată.

Argint sau pietre nestemate,
sunt pentru moarte gunoi toate,
la ea-i totuna cerșetorul
sau de-aur plin, stăpânitorul.

Vin', Doamne, Mult Prea Luminat,
să judeci pricinile toate
de pe pământ. La al tău nume
se roagă în genunchi o lume.

La o cucernică

Dacă, precum mi-o spui, tu nu păcătuiești,
atunci de ce, iubito, atât de des te spovedești?

În românește de Corneliu Barborică

SEBASTIAN GRABOWIECKI
(1540-1607)

Poet renescentist cu înclinație spre manierismul baroc. A cultivat o poezie de virtuozitate formală. A fost un talentat experimentator al formelor fixe (sonet, sextină). Poezia lui este o permanentă meditație despre suferință, păcat și moarte. A tradus din lirica italiană.

Sonet

Căci marea, nisipul și pietre tăioase
s-asamănă toate cu grijile mele;
că multe, fără de număr sunt ele,
precum e pământul în ape măloase.

Și gândul meu colțuri și suliți îmi scoase,
ca stâncile mării mai aspre, mai grele;
asupră-mi abat furtunile rele
când spaime, oricând nădejdi nemiloase.

Mi-e gândul uscat ca nisipu-n vântrele,
în suflet durerea-i ca malul pietros,
ca marea e inima-mi crunt frământată

În mare de lacrimi e geana-mi scăldată
și simt cum m-apasă un gând neguros:
că nu-i bucurie fără un strop de durere.

În românește de Corneliu Barborică

ANDRZEJ MORSZTYN
(1613-1693)

Curtean și diplomat, călătorii frecvente în Italia, Germania, Franța, Belgia. Reprezentant de frunte al barocului polonez. Influențat mai ales de Geambattista Marino, din a cărui poezie a și tradus. Poezia lui este preponderent pe teme erotice. A publicat două volume de versuri: *Caniculă*, 1647 și *Alăuta*, 1661.

La fluture

Tu, fluture, ia scama! De foc să te ferești!
Și roată nu mai da atât la lumânare,
în ea viclean se-ascunde a morții scăpărare,
nu fii atât de dornic viața s-o jertfești.

La groapă, prohodire tu singur te grăbești
și singur în sicriu te-așezi și ți se pare
că-i bine, când, de fapt, primejdia e mare.
Nefericit amant! Te-ai repezit și mort acum a ești.

În românește de Corneliu Barborică

Nici codrul
(Despre sine)

Nici codrul Niepolomsk atâtea lighioane,
nici ienicerii urdii, puhoai de cătane,
belșug de-albine prisaca bogatei Ucraine,
Veneția gondole, curteni sub baldachine,
săgeți de muieri date în tolbele crâmlene,
nici cuie-adânc înfîpte în scuturi indiene,
nici în Brabant vreodată atâtea fuse toarse,
atâtea roți morișca ce deapănă mătase,
nici pește scos din marca cea de la miază-noapte,

culori de curcubee când zorile sunt coapte,
nici în Loretta sfântă atâtea rugi rostite,
nici la Viena dresuri, ca și femei gătite,
în portul Gdansk atâtea corăbii încărcate,
la târg, în Frankfurt, cărți atâtea cumpărate,
atâtea flori pe șesuri și-atâtea bogății,
belșug de roade toamna și-n orgă armonii
spuză de stele bolta, bob de nisipuri marea,
fulgi deși omătul iarna, picuri de ploaie seara,
nu pot avea atâta, și nici șovar pe lac
cât nureii Katerinei chin și durere-mi fac.

În românește de Elena Timofte

IGNACY KRASICKI (1735-1801)

Cel mai de seamă poet polonez al Secolului Luminilor. Spirit voltairian. „Vocație de publicist înflăcărat.“ (Stan Velea) A publicat trei poeme eroicomiche: *Myszeida* (Șoriciada), 1775; *Monachomachia* (Războiul călugărilor), 1778; *Antimonachomachia* (un fel de palinodie, în care, răspunzând celor care-l criticau pentru că i-a atacat și ironizat pe călugări, îngroașă de fapt satira din poemul anterior), 1786. A mai publicat poeme satirice *Satire*, 1778, și *Fabule*, 1779. Unele dintre fabulele și satirele sale au fost traduse sau adaptate la noi de Gheorghe Asachi și Constantin Stamati. Romane utopice și filosofice: *Aventurile lui Nikolai cel iscusit*, 1776, și *Pan Podstoli*, 1778/1798.

Monachomachia sau războiul călugărilor (Fragment)

Când nu pe om, ci relele înhață,
adesea râsul de învăț servește.
Izbăvitoare-i gluma și povață
doar de nu mușcă și numai ciupește.
De-ataci fără venin, cu eleganță,
mai de folos e, critic, al tău clește.
Cinstim pe înțelepți, modești, capabili,
râdeți de proști, de-ar fi chiar venerabili.

În românește de Mihai Mitu

Șoriciada (Fragment)

Muză, ce pe Homer odinioară,
ațipit după-ndelungă stihuire,
trezitu-l-ai, de ți-s dragi așadară

versurile ce i-au dat nemurire,
când pus-a șoarecii cu broaștele-n poară,
pe toți cuprinzând cu-adâncă uimire,
sloboade-mă a fire alături de ăst meșter,
dă gândului viață și lira-mi strunește.

În românește de Mihai Mitu

Boul ministru

Ministru fiind, boul lucra cum se cuvine.
Mergera alene treaba, ce-i drept, dar mergera bine.
De la o vreme însă monotonia asta
îl plictisi pe rege. „Îl schimb pe bou și basta!“
Maimuța puse-n locu-i, căci îl distra nespus.
Și curtea și supușii, de jos și până sus,
mureau de bucurie... dar numa' la-nceput,
că-n grabă-și făcu locul zarva, ca un făcut.
Râdeau leul, ministrul... plângea poporul, bietul...
Ca răul să-l îndrepte încetul cu încetul,
schimbară pe maimuță cu vulpea... dar degeaba:
trădând pe toți aceasta, tot bou-ndreptă treaba.

În românește de Mihai Mitu

Șoarecele și pisica

Rozând o carte-ntregă odat' un șoricel,
crezu că nimeni altul nu-i mai deștept ca el
și alor săi le zise: „Lăsați pe mine totul!
Vă scap eu de pisică! Nici gheara-i și nici botul
n-or să vă mai atingă...“ Pofțiră deci pisica
s-o mustre, ca la carte. Șireata atâtica
nu-ntârzie și-atență se așeză s-asculte,
oftând, plângând... Căința și lacrimile multe
văzându-i, șoricelul mai tare se aprinse
și scoase capu-afară... Pisica-ndat' îl prinse.

În românește de Mihai Mitu

Cărțile

Într-o bibliotecă, nu prea mi-amintesc care,
cărțile se-nvrăjbiră și, cum din cale-afară,
pe-a fiecărei limbă se înjurau cu sânge,
zicând-și vorbe grele, ca babele din târg,
intră bibliotecarul, în cea mai mare grabă
și, speriat la culme, pe cronică o-ntreabă:
„Ce-i tãmbãlãul ăsta?“ – Rãspunse ea cu-amar:
„Pãi tu m-ai pus alãturi c-un prost de calendar!“
„Dar e prea bine – zise – sã nu te plãngi suratã,
ce-o fi el nãscocește, iar tu ce-a fost odatã“.

În românește de Mihai Mitu

POEZIE CEHĂ

ANONIM

Textul aparține unui poet anonim de pe la mijlocul secolului al XIV-lea, iar manuscrisul este păstrat în Arhivele Statului de la Třeboň. A fost publicat la începutul sec. al XIX-lea.

Noapte dragă

Noapte dragă, ești prea lungă!
Vreme nu-i ca să ajungă
dorul meu la mândra-acasă.
Cui să-i spun ce mă apasă?

Inima-mi se zbate-n chin,
jale-amară, în suspin.
Toate astea sunt pricine
că draga mea nu-i cu mine.

Doamne sfînte, nu lăsa
mult să-mi aștept iubită!
- Scumpul meu, nu mai jeli,
numai asta ți-oi dori.

În românește de Corneliu Barborică

HYNEK Z PODĚBRAD (1452?-1492?)

Fiul al regelui Jiří de Poděbrady. În calitate de diplomat la curtea de la Buda a lui Matei Corvin, a avut posibilitatea să cunoască importante personalități ale culturii renaștentiste. A călătorit în Italia. Îndepărtarea de morala medievală este vizibilă mai ales în compunerea lui intitulată *Vis de mai*, fragment păstrat în manuscris la Muzeul Național din Praga și publicat pentru prima oară în anul 1950.

Vis de mai (fragment)

.....
grabnic mâna ea mi-a-ntins,
îndat' de mine s-a apropiat
și-un pupic scump ea mi-a dat,
din gura-i aste vorbe-am ascultat:
- Acum suntem doar noi doi,
de-o veni careva va fi vai de noi!
Ce ar gândi despre mine?
Dumnezeu știe că am venit la tine
cu credință în suflet și gândul la cer
și tot așa ceva eu de la tine cer!

- O, draga mea, domniță frumoasă,
ard tot de-o dragoste focoasă,
ard precum jarul într-o sobă!
Fă-mi hatârul și dă jos iute cea robă
și lângă mine aicea să te culci!
Și ai să pleci când ziua fi-va pe butuci,
ba mai degrabă fi-va-n zori,
sau, altfel, pe la cântători,
mai iute ca paznicii bunului tău nume
să afle și nimeni nu va știi anume

În voia câtor nebunii ne-am lăsat,
atâtea câte ar vrea și ei să aib-odat',
măsura iubirii toată noi vom străbate,
ne vom îmbrățișa pe săturate,
și împreună atâta ne vom veseli
și tot ce ține de iubire noi vom săvârși.
Toată a lumii bogăție o agăț în ram
în clipa când lângă mine simt că te am!
De-aia, dezbracă-te iute, splendoare,
de nu vrei să-mi dau duhul în a iubirii dogoare!

- O, Doamne, c-un nebun am dat de belele
să fie tomna el alesul inimii mele!
Dacă ai avea minte, nicicând n-ai pofti
feciorelnica-mi cinste a-mi dori,
unui onorabil bărbat o încredințând
și nu unui hoț de codru de rând!
Că vrei să-mi iei fetia cu orice chip,
fie ca Cerul să-mi ierte iubirea parip
ce-n mine atâta-amar de vreme-am purtat
cinstit și cu credință, zău, mi-a cășunat.
Iar tu, om făr' de rușine și mărunt,
vrei să mă strici așa tânără cum sunt,
făr' a căta la al meu rang și boierie,
la frumusețea mea și la a mea avuțic,
la credința mea și la cinstea mea,
la aceasta, mai ales, nu vrei a căta.
Ce rost în lume mi-aș mai găsi,
dacă tu, făr' de rușine, m-ai necinști?
Frumusețea la ce mi-ar mai fi de folos,
dacă s-ar întâmpla totul pe dos,
așa cum nebunia din capul tău o vrea,
să mă necinstești, asta-i dorința ta,
iar cu ce avere din lume aș înlocui
piatra mea rară ce în ăst chip pieri?

.....
În românește de Corneliu Barborică

ADAM MICHNA Z OTRADOVÍČ (1600?-1676)

Organist în orașul Jindřichův Hradec, unul dintre poeții lirici remarcabili ai secolului al XVII-lea, dar care nu iese decât foarte puțin din tiparele gândiri religioase ale epocii. A adoptat cadențe apropiate de cele ale versificației populare. Din această cauză unele poezii au intrat în anonimatul tradiției folclorice. A tipărit trei volume de versuri: *Cântare cehă, veselă și tristă, pentru Fecioara Maria*, 1647, *Alăuta cehă*, 1653, *Cântece de sărbătorile anului*, 1661.

Moarte-capăt-dangăt

Ce e moartea vreți să știți?
De vreți, iacă, auziți:
moarte e al vieții capăt.

Pierde aur, arginți noi,
preface totu-n noroi:
ce-i comoară dă în scapăt.

Voia bună, cheful strică,
orice-ai vrea să faci adică:
veseliei pune capăt.

Rupe-adesea prietenie,
și pe om de-a lui soție:
rubedenia-i în scapăt.

Șterge pravili ce dădură
craii mari, boieri, cu ură:
și cei mari ajung la capăt.

Vlaga și puterea frânge,
în zadar omul se plânge:
și puterea are-un scapăt.

Moartea-i fără de sfârșit,
veac în veac încremenit:
clopotar de făr-de-capăt.

Dă un semn din clopot, iată,
și-n scrum tot preface-ndată:
veac începe făr' de capăt.

Om bun, nu uita de capăt,
de clopotar și de dangăt:
păcat nu vei săvârși.

În românește de Corneliu Barborică

JAN AMOS KOMENSKÝ (COMENIUS) (1592-1670)

Învățat de renume european. S-a născut la Nivnice în Cehia și a murit la Amsterdam, unde s-a autoexilat ca urmare a persecuțiilor religioase antiprotestante. Spirit enciclopedic. A elaborat mai multe dicționare, dintre care cel mai important este *Linguae bohemicae thesaurus*, lucrare rămasă neîncheiată. De asemenea nedusă până la capăt a rămas și enciclopedia *De rerum humanorum emendatione consultatio catholica*, în care expunea teoria sa, pansofia, convingerea că prin educație și cultură lumea poate găsi calea spre îndreptare. Lucrarea sa *Labirintul lumii și paradisul inimii* (1623), scrisă și publicată în limba cehă, reprezintă cel mai important document de proză artistică al literaturii cehe vechi. Prin lucrările sale *Opera didactica omnia* (1657) și *Orbis pictus* (1658) a pus bazele pedagogiei moderne. S-a dedicat și teoriei versificației în *Despre poezia cehă* (publicată după 1620), fiind de părere că versurile cehe trebuie să respecte prozodia antichității bazată pe alternarea silabelor lungi cu cele scurte. A publicat și cântece religioase, în culegerea cunoscută sub numele de *Canționalul de la Amsterdam* (1659).

Iov, jeluindu-se că a venit pe lume (Fragment)

O, de m-aș fi prăpădit în acea zi,
iar noaptea-aceea deloc să nu fi fost,
când fătul urma pe lume a veni,
să mă nasc eu, cel fără nici un rost!
Beznă să se fi lăsat atunci deplină,
nicicând să nu zăresc a zilei lumină!

O, din genune de n-aș fi apărut
umbrele morții grabnic de m-ar fi cuprins,
sub lespezi de neguri de-aș fi fost prins,

în veșnica tăcere eu aș fi căzut!
O, de n-aș fi primit darul curgerii lunare
lipsitu-m-aș de a luminii zăpăcită căutare!

.....
Adesca de ce mi-a fost tare frică,
neliniști multe în inima-mi născând
spre ale lumii capete mă tot uitând,
eu atât am putut să-ntâlnesc, adică:
numa' necazul asupra lumii purcede,
scârnă e peste tot precum se vede.

În românește de Corneliu Barborică

POEZIE BELARUSĂ

ANDREI BELOBOŢKI

(Secolul XVII)

Pentateuh

(Fragmente)

Soare, tu, lumină-de-aur, lună albă, ce-arginteşte,
mie moartea-mi dă târcoale, vouă viaţa vă tihneşte.
Lumini două-n zi şi noapte, voi nu ştiţi de bătrâneţe.
Pe noi moartea ne socoate, bătrâni, tineri făr' blândeţe.

Stele, voi lumină daţi, vă rotiţi în cruguri lunge,
voi, Pleiade, ploi lăsaţi, arşiţa să o alunge,
Castor, Polux, milă fi-vă de cei ce plutesc pe mare.
Nava vieţii se scufundă sub a stelelor cătare.

Ierburi, lunci cu flori şi crânguri, şesuri, munţi, întinse vii,
tu, pământ cu-a tale roade, voi, grădini, copaci mlădii,
voi, izvoare cristaline, dulci cântări de paseri rare,
veacul nostru se sfârşeşte, morţilor le daţi iertare.

.....
Crudei morţi i se năzare, crunt săgeata de-şi găteşte.
Vrei-nu vrei e dânsa tare şi la piept te strânge-n cleşte.
N-o îndupleci, orice-ai spune, cu sudălmii, cu vorbă bună,
dă-i în dar orice pe lume, ea coseşte şi adună.

Iat-o, se-nbulzeşte-n prag, ia-ţi rămas bun de la viaţă.
Te-or uita cui le eşti drag când pârdaľnica te-nhaţă.
La lung drum pornit-ai, vere, dar merinde ai puţină,
nu tu bani, nu tu avere – totul se preface-n tină.

Chip de ceară se topeşte, peste ochi se lasă ceaţă,
sufarea se poticneşte, limba, gura îţi îngheaţă.
Rumencala din obraji, sângele din vine-ţi sare
şi păleşti, iubite frate, când Charon cu luntrea-apare.

Căpătâi de scânduri, tare, bun ca sarea-n ochi, se zice.
Hai, te cheamă fostul prieten, hoit slăvit, hai la gârlice.
Azi mai bat mătâni dâșii dinaintea ta ce-ai fost,
sub cenușile uitării mâini ți-or găsi adăpost.

În românește de Corneliu Barborică

POEZIE RUSĂ

SIMEON POLOŢKI

(1629-1680)

Autor de versuri moralizatoare, publicate în antologiile *Ritmologia* și *Grădina cu multe flori*. A compus și o comedie în versuri: *Comedie pilduitoare despre fiul rătăcitor*.

Negustorul

(fragment)

Al negustorilor cin greu să existe făr' de păcate,
pe mulți dușmănia îi duce la vicleșuguri în fapte;
O mare lăcomie în suflet de negustor cuib își găsește,
îl împinge la multe greșeli și la păcat îl silește.
Mai întâi, la negustor e prea multă râvna flămândă
să cumpere ieftin, dar scump marfa să-și vândă.
E mare păcat năravul de a săvârși scumpire,
când cu un mic venit ai putea avea mulțumire.
Al doilea nărav, ades la negustor întâlnești, e minciuna.
Să-și înșele, fără de milă, aproapele este gata întruna.
Al treilea, că juruieli atâtea oricând este gata să jure,
cât nici malul mării atâtea nisip n-ar putea să îndure.

.....

În românește de Corneliu Barborică

Călugării

(Fragment)

Din cauza vinului tare, mulți vorbe de-ocară rostesc,
și-atâtea clevetesc, încât cei curați, auzindu-i, roșesc.
Oh, cât desfrâu! Oh, câtă ispită până și-n somn!
Cum oare de-i îndură al Cerurilor Domn?

În straie de oaie, lupii rămân tot sălbatice fiare,
trăind doar pentru burtă, sufletul se duce, moare.
Văzuți au fost umblând în îmbrăcări fătoase,
deși sărăcia cere să umble rași și-n haine cuviincioase.
Se-mpodobesc mai dihai decât un mire de nuntă gătit.
Monahul nu-și dă seama de ce Moartea la el s-a gândit,
fiindcă adesea gândul lui doară la femei iscodește,
samă nu-și dă că straiul frumos sufletul schilodește.
Astfel el drumul muierilor cată, adevărate belele,
prietenii cu muieri, la ospete să stea, să bea cu ele.
Calpă și mincinoasă-nrudire găsesc și mărturisesc,
fie mătuși, mame sau surori tot astfel le numesc...
Opriți-vă, monahi, la asemenea rele nu vă mai dedați,
strădanie fie-vă sfinților părinți de-aldat să vă asemănați,
căci ei sunt pentru voi veșnică bucurie,
și voi la fel să fiți bucuria lor pe vecie!

*În românește de Corneliu Barborică
în colaborare cu Siegfried Wolf și Andrei Ivanov*

Fecioara (Fragment)

Chipul curat al fecioarei e plin sfială,
când ea și-o dorește nu ca polcială.
Semnul acelei sfieli nu se poate ascunde,
dacă aceasta nu vine de cine știe unde.
Smerită ea umblă mereu cu capul plecat,
chiar dacă trupu-n pământ i-ar fi îngropat.
Limba-i stă cuminte în gură oricând
să rostească vorbe fără noimă nici gând.
Nu se cuvine fecioarei aiurea să grăiască,
ci spre curate cuvinte doar să năzuiască.

*În românește de Corneliu Barborică
în colaborare cu Siegfried Wolf și Andrei Ivanov*

ANTIOH CANTEMIR
(1708-1744)

Fiul lui Dimitrie Cantemir. Primul mare poet rus în Epoca Luminilor. Spirit caustic și critic al realităților rusești din vremea sa. A scris satire, dintre care cea mai cunoscută este *Asupra hulitorilor învățaturii*, 1729. A mai abordat și alte specii poetice, precum sunt oda, fabula, epigrama.

Asupra hulitorilor învățaturii
(fragmente)

Minții mele

Rod al științei slabe, necoaptă minte! Lasă!
Nu-mi îndemna tu mâna spre pană! Lesnicioasă
e dobândirea slavei în aste zile repezi,
chiar dacă de hârtie și de condei te lepezi,
în veacul meu, spre slavă duc multe căi ușoare,
anume hărăzite-ndrăznețelor picioare.

.....
Știința ce-nsemnează? Și poate-avea foloase
biserica dintr-înșă? Căci predice pioase
scriind vreunul uită extractul de la care
venitul păgubește, venitul unde-și are
biserica temeiul și slava.

Pune-ți, iată,
De vrei s-ajungi, tu, jude, perucă înnodată,
pe cel cu mâna goală îl muștră, și de piatră
fă-ți inima când omul n-are nici spuză-n vatră,
pe scaun dormi, extractul diacul când citește,
iar de ustavul obștei vreunul pomenește,
de drepturi populare, de legea naturală,
tu în obraz îl scuipă și spune-i că se-nșală,
că-mpovărează juzii cu nerozii miloage,
aburcă uricarii pe munți de terfeloage,
căci judelui i-ajunge a știi să întărească

o hotărâre. Vremea în care să-și rostească
la noi înțelepciunea ucazul și, încalte,
să fie ea urcușul spre culmile înalte,
sosită încă nu e, căci veacul cel de aur
nu și-a întins aripa și peste-acest coclaur.
Au frânt înțelepciunea trufia, trândăvia
și-n scaunul științei s-a așezat prostia,
sub mitră se mândrește, ea judecă, stăpână,
lângă postavul roșu și polcurile mână.
Știința umblă-n zdrențe, se târâie pe palme,
din casă e azvârlită afară, cu sudalme,
fug, se feresc de dânsa, precum aceia care
pe nave, fug de slujbă, bolind de rău de mare.
Toți strigă: „Din știință folos nici pomeneală.
Au, învățații, capul plin ochi, dar punga goală.
Dacă la danț, vreunul, cu meșteșug se mișcă,
la vinuri se pricepe și fluieră din trișcă,
sau știe să-și agațe o floare-n cheutoare,
oricât ar fi de june, răsplata nu-i prea mare
să urce-nalte trepte și-n fața celor șapte
mari înțelepți să vină cu ale sale fapte“.
„Nu e dreptate-n lume, rostește-o vorbă-adâncă
un cleric prost, căci, iată, eu nu-s episcop încă,
deși cunosc ceaslovul, psaltirea, ca pe apă,
citesc din Zlataust, dar cine să priceapă!“

.....
Văzând aceste pilde și altele, mulțime,
taci, mintea mea, și-afară rămâi din nobileme.
Căci viața celui care-n tihnitu-i colț se-ascunde
e pururi fără temeri, deși e grea oriunde,
prea buna-nțelepciune de te-a-nzestrat, în tine
te bucură, cu gândul la al științei bine
și n-ațâta hulirea, dând în vileag vreo faptă,
în locul lăudării și-a cinstei ce te-așteaptă.

În românește de Virgil Teodorescu

Asupra omului mârșav

De omul care-ți dă mereu târcoale
și juruind pe cer, te urcă-n slavă,
prietenc, să fugi! În pâinea moale
ascunde-otravă.

Dac-ai pătrunde-n inima lui, gândul
mârșav l-ai desluși cât de mărunț e,
deși sub drepte fapte ani de-a rândul
năravu-ascunde.

El la nevoie va fugi de tine,
căci doar pe el se-mpinge înainte,
și nu-l îndatorezi făcându-i bine:
nu ține minte.

Orice-ar vedea la altul el socoate
că-i de prisos, și-nverșunat s-aține
să-nfașce tot, încredințat că toate
sunt pentru sine.

Nu pregetă să facă rău, chiar dacă
pricină n-are, și din răspuțere
pe cel năpăstuit de vlagă-l seacă
până când pierе.

Iar limbii frâu, nici neaua de pe frunte
nu-i poate fi, nici dalba gingășie:
cu defăimarea el pe toți îi împle
de murdărie.

Hulit nu ești doar dacă buna soartă
făcu să n-aibă despre tine veste.

Pe Dumnezeu dacă de hulă-l iartă
Străin îi este

Tată ceresc, ce-ți cârmuiești zidirea,
cum de înduri ca rușinoasa plagă
să dăinuie? Fierbinte omenirea,
plângând, te roagă:

Trăsnește-l cu săgeți din slava mare,
să piară cel ce legea o dezice,
căci neamul omenesc de-a lui pierzare
va fi ferice.

În românește de Virgil Teodorescu

GAVRIL DERJAVIN
(1743-1816)

„Odele reprezintă momentul central al creației sale poetice. Înnoindu-le substanțial în conținut și formă, introducând o dimensiune filosofică, precum în celebra sa odă *Bog* (Dumnezeu), 1784, sau dezvoltând planul intim, Derjavin depășește tiparele tradiționale ale clasicismului pentru a face drum liricii preromantice. Creația sa poate fi socotită o punte între Lomonosov și Pușkin. A scris și piese de teatru“. (Tatiana Nicolescu)

Vara

Cununi de roze roșii primăvara
a prins în părul arzătoarei veri.
În crânguri, teii scapără ca para
Clintii de adieri.

Ciorchinii galbeni, cu mireasmă-aleasă
îmbie-n vii pe mândrele din sat.
Foșnește lanul retezat de coasă,
Ca valul zbuciumat.

Par apele, în razele amiezii,
fluide lunecări de aur rar.
Iar oile și vitele cirezii
aleargă sub umbrar.

Vulturii iuți și negri corbi își lasă
aripa-n jos: coboară din tării.
Belșugul soarbe seva răcoroasă –
izvor de bucurii

Vezi, Dimitrev, e-al tuturor belșugul.
Dar unora le e dăunător.
Răsfățul îndelung e-adesca jugul
ce frânge-al nostru zbor.

Căci lenevind ca Sâzran, la moșie,
în orice vară, fericit ca-n rai,
De cântec ai uitat, și nu te-mbie
al Muzelor alai.

În românește de Virgil Teodorescu

MIHAIL LOMONOSOV (1711-1765)

„Personalitate excepțională, cu activitate vastă și multi-laterală, Lomonosov a îmbinat preocupările științifice (fizică, chimie, astronomie, filologie) cu cele literare, însemnând prin opera sa poetică un moment de culme în evoluția clasicismului rus. Odele sale, precum și epistolele sau poemul neterminat *Petriada* (1756-1761) ilustrează în mod practic teoria pe care a promovat-o în domeniul versificației ruse, înlocuind versul silabic prin cel silabo-tonic, folosit apoi de toți poeții ruși moderni. „Prin *teoria celor trei stiluri* a reglementat principiile fundamentale ale dezvoltării limbii ruse literare și ale genurilor literare“. (Tatiana Nicolescu) Privitor la versificație a publicat: *Epistolă despre regulile prozodiei ruse*, 1729, și *Retorica*, 1748. Versurile sale au apărut în volumele *Epistolă despre folosul sticlei*, 1752, *Imnul bărbii*, 1757. Tragedii: *Tamira și Selim*, 1750, *Demofont*, 1752.

Dialog cu Anacreon

ANACREON

ODA I

Doream să cânt în versuri Troia,
lui Cadmos să-i descriu mărirea,
dar lira-ncet călcându-mi voia,
mă-ndeamnă să slăvesc iubirea.

În locul lirici săltărețe
luat-am o lăută ieri,
pe-Alcid cu faptele-i semețe
l-am preamărit din rășputeri.
Să cânt mereu îmi ceri tu, liră,
iubirile; deci, dragi croi,
vă las, căci ea nu mai aspiră
să viersuiască despre voi.

LOMONOSOV

Răspuns

Anacreon, vream dinadins
să cânt iubirea ce-nfloară;
simțeam în sângele-mi aprins
tot focul de odinioară.
Și degetele-mi începură
s-alerge pe plăpânde strune,
cuvinte cu dulceață pură
în vers mă străduiam a pune.
Dar strunele, fără de știre,
scot un eroic viers fierbinte.
Voi, scumpe gânduri de iubire,
nu-mi tulburați sărmana minte!
Deși în inima-mi, suavă,
răzbește-a dragostei chemare,
eroii cu eterna slavă
au pentru mine preț mai mare!

ANACREON

ODA XXII

De ne-ar fi fost îngăduit
să facem viața și mai lungă,
vă jur că m-aș fi repezit
să strâng averile în pungă.
Venindu-mi moartea-n tristul ceas,
cu banii de răscumpărare
pleca, și viu aș fi rămas;
mai căpătăm o amânare.
Cum însă nu mă îndoiesc
că viața-mi tot sfârșește-odată,
de ce să plâng să mă căiesc
că n-am strâns aur de răsplată?

Nu-i mult mai bine fără chin
cu-amicii să petreci agale
și-al jeluirilor tain
să fie-adus iubitei tale?

LOMONOSOV

Răspuns

Anacreon, neîndoielnic,
ești om de mare-nțelepciune,
mereu prin fapte, nesfielnic,
adeverind ce gându-ți spune.
Trăit-ai după-acele datini
pe care-n scris le-ai pomenit,
vechi superstiții vrând să clatini,
tu cânt și dans ai îndrăgit.
N-a fost nicicând supremu-ți vis
s-ajungi poet nemuritor;
prin slava ta ți-a fost prescris
să fii de-a pururi trăitor.
Seneca dar să ne scutască,
prea rânduitor-a reguli grele
ce-ntrec puterea omenească...
Ascultă cineva de ele?!

În românește de Ion Acsan și Nicolae Iliescu

POEZIE UCRAINEANĂ

SOFRONIE POCIASKYI (Sec. XVII)

Teolog, poet, profesor de limba latină și retorică la Colegiul Kievo-Movilean (unde a funcționat o perioadă și ca rector). A predat limba latină și la Școala Trei Ierarhi de la Iași. În istoriografia românească este cunoscut ca Pociatki. Cartea sa *Euharistie sau Recunoștință* (1632) ilustrează genul de poezie odică „savantă” caracteristic barocului ucrainean. Este închinată „evlaviosului părinte kir Petru Movilă, fiul voievodului Moldovei”. *Heliconul*, pe care îl reproducem aici, reprezintă un grupaj de nouă ode cu o introducere de Sofronie Pociaskyi, restul de opt ode fiind opera „spudeilor” (elevilor) săi. Toate îl omagiază pe Petru Movilă (numindu-l „preacinstit părinte”, „cucernic părinte”, „părinte”, „ctitor”) pentru modernizarea învățământului ortodox în cadrul Colegiului de la Kiev.

Helicon¹

adică cea dintâi grădină a înțelepciunii cu opt rădăcini ale științelor liberale din nou întemeiată la Kiev prin mărinimia preacinstului părinte kir Petru Movilă.

Recunoștință

Heliconul aduce prinosul său mare
sfântului tău lăcaș, că-n el sălașul arc.
Pe păgânii cei vechi² i-a copșit trufia,
și-n locu-nțelepciunii s-a așezat prostia.

-
1. *Helicon* – munte în Grecia (Beoția) unde, conform mitologiei grecești, trăiau muzele.
  2. „păgânii cei vechi” – vechii greci și latini.

Cum științele în Hippocren¹ izvorul își au,
ei pe Pegas² și Cadmos³ îi tot preamăreau.
De e nouă acea slavă nu ne mai slujește,
precum științele ființa ne hrănește?
Fiindcă nouă-nțelepciunea de la Sion ne vine,
și nicicum, o știm, nu din Helicon provine.
Nouă din Eden lege,-nțelepciune, credință
și slavă ne-a dat Domnul peste trebuință.
Te-ndreaptă, Helicoane, cunoaște-l pe pan,
părăsește-ți oștirea, salută-l pe hatman,
pleacă-ți vârful din ceruri până-n țărână,-
vedea-vei viteazul, cu-ai săi împreună.
În slăvita-ți viață, părinte prealuminat,
văd triumful Domnului pentru toți însemnat.
Phoebus⁴ și muzele pe cin' să mai încânte,-
recunoștința, dară, ei n-or să mai cânte.
Preavredniciei tale ființe totul slujește,
mărețul tău nume preanalt împodobeste.

În românește de Ioan Rebușapcă

-
1. *Hippocrene* – izvor de inspirație al poezilor, situat pe muntele Helicon.
  2. *Pegasus* – cal înaripat în mitologia greacă.
  3. *Cadmos* – erou legendar, întemeietorul Tebei.
  4. *Phoebus* – zeul grec al luminilor și artelor, cunoscut mai ales ca Apollo.

HRIHORII TRYPOLSKYI

(Întâiul spudeu)

Rădăcina înțelepciunii, prima: Gramatica, știința slovei și a vorbirii

Cel înțelept, nu alte făpturi, în cer să fie,
lucru-i lesne de-nțeleș și asta se știe
ce folositoare a fost știința slăvită
a compunerii slovei, în veacuri ivită.
Ce nume au peștii am fi știut noi oare
sau cerul albastru, nemărginita mare?
Omului îi trebui', peste orice, vorbirea
și nicicum cuvinte alese aiurea.
Știm doar cum la Xanthipos ajunse alene
Hermes la pace cu zeii prin vorbe viclene.
Pe retor, oare, nu-l știm după a lui elocință?
Să-l venerăm, dară, ne e de trebuință.
În grădina-ți, preacinstite al nostru părinte,
prima rădăcină va da flori felurite,
când urmașii bravei Rusii Kievene
s-or înfrunta cu-nțelepte minți ateniene,
când, biruind păgâneasca ceață cumplită,
credița creștină ne va sta neclintită.
Unde-i locul cu soare lumea atunci va ști
și doar numele Tău, Doamne, -n slove-l va rosti.

În românește de Ioan Rebușapcă

ALEXANDR OLEKSYN

(Al doilea spudeu)

**Rădăcina înțelepciunii, a doua:
Retorica, știința elocinței**

Din Nil de nu s-ar adăpa glia egipteană,
câmpiile n-ar mai da trebuincioasa hrană.
În Egipt întregul belșug cam din Nil provine, -
apa, bucatele pentru anul ce vine.
Dacă fluviul se revarsă peste măsură,
omul nu-și mai vede recolta-n bătătură.

.....
Retorica cu Nilul a fost ades asemănată,
căci dă învățătura lui Hrist, adevărată,
ce ne aduce roade de virtuți alese -
din învățătura lui bogat culese.
Cumpătu-i lucru de preț, cine-l stăpânește,
fie-i viața mohorâtă, el și-o înveselește.
Preacinstite părinte, Prometeu supranumit,
într-acestea de noi toți fi-vei mereu pomenit:
Știința elocinței, după a Nilului ape,
pildă dat-ai poezilor, ca ei să se-adape.
Șapte izvoare primind din științe înalte,
spre Kiev Nilul curge venind de departe.
Pe erou Retorica-l salută fierbinte,
la patronul ei privind cu luare-aminte,
ca-n ziua biruinței cu el să serbeze,
a ctitorului slavă pe veci s-o așeze.

În românește de Ioan Rebușapcă

SAMUEL MUJYLOVKYI

(Al treilea spudeu)

**Rădăcina înțelepciunii, a treia: Dialectica, știința
înțeleaptă a cunoașterii lucrurilor**

Falsul înșelătoarei discuții ca să-nțelegem,
ce-i adevăr și ce nu e ca să percepem,
aceasta e știința ce dă din abundență
să aflăm în lucruri ascunsa lor esență.
Mintea s-o deprindem ca, la o adică,
ce-i vicleșug, trădare ar putea să zică,-
precum soarele prin neguri scânteiază,
potolind furtuna grea, ziua luminează.
Pe polemist îl învață ce dovezi să găsească,
ca-n a filosofării artă să se-nțeleptească.
Acestei rădăcini Aristot ghimpe îi zise,
iar Carniad fiară marină-o numise.
În Heliconu-ți, părinte, să crească, să-nflorească
rădăcina asta, credința s-o păzească!
În biserica din Sion să dea bogată roadă
nașterii lui Hristos să stea vestire și dovadă.
Ghimpele-nțelept pe vicleni și perfizi să nu-i evite,
pe călugării uniți cei cu limbi otrăvite.
Din asta a Movileștilor slavă se-nalță și crește,
crinul curat al virtuții lor în veci nu vestejește.

În românește de Ioan Rebușapcă

ANDRII CERHAVSKYI

(Al patrulea spudeu)

Rădăcina înțelepciunii, a patra: Aritmetica, știința calculelor

Pe fața pământului sunt locuri muntoase,
spre care, urcând, înfrunți suișuri nevoioase.
Nainte-ți se ivește dumbrava minunată,
la ea duce doar o cale neumblată.
Pe munte, colo, un mândru palmier crește
și-n vârful-i virtutea cuibu-și făurește.
Vârful e *Timpul*, *Anii mulți* au cine poate
să-i numere de la *Facere*, stai și socoate.
Învățând dară să socotești din știință,
munca devine ușoară, e făr' de suferință.
Mai ușor număra-vei mii de miriade,
decât străbătea Heracle printre Ciclade¹
și încă afla-vei proporții, a anului rânduială
așezând zile și nopți în curgerea lor fatală.
Pentru aste minuni te laudăm, mărite
întemeietor al științei, cucernic părinte!
Căci tu ne-ai învățat a timpului măsură,
pe renegați și falși să-i privim fără ură.
Cinstite domn, cât vom trăi, cât lumea va mai fi,
pentru zidirea științei noi îți vom mulțumi.

În românește de Ioan Rebușapcă

---

1. *Ciclade* – arhipelag în Marea Egee.

VASYLII KLYMOVICI

(Al cincelea spudeu)

**Rădăcina înțelepciunii, a cincea:
Muzica, știința cântului**

În zadar Diogene adresa musturarea
barzilor care, uitând spre virtute calea,
modulau cu-nfocare din a lor alăute
cantate solemne-n ocazii de nimeni cerute.
Întru aceasta, știința nici o vină nu are,
când legilor ei bardul nu le dă ascultare.
Muzica-i o floare, rădăcina cântării,
grădina desfătării și cheia alinării.
Cântul lui Orfeu uimea stânci, păduri și ape,
Golful Euripos răsunând aproape.
Îl ascultau peștii, fiarele, păsările,-
s-audă glasul-i dulce veneau cu miile.
De cânt adevărul multă nevoie are,
unind în juru-i științele, într-o grupare,
cum a dovedit-o Damaschin teologul,
faima întregii Sirii, care-n tot locul
nașterea lui Hristos în cântece vestise
și învierea lui, inspirat, proslăvise.
Triumful lui Hristos din zilele prea sfinte
în imn de slavă cântă, cucernice părinte.

În românește de Ioan Rebușapcă

VASYLII KAMENYŢKYI

(Al şaselea spudeu)

**Rădăcina înţelepciunii, a şasea:
Geometria, ştiinţa măsurării pământului**

Înţeleptul Xenofan, minte iscusită,
acea în Colophon, în Grecia ivită,
îndrăzni pe Dumnezeu arhetip să-L numească
ca astfel pe vecie lumea să-L cunoască.
Greşi filosoful, căci păgâna lui minte
pâclei diavoleşti i se supunea dinainte.
Vrei să-L cunoşti pe Dumnezeu așa cum se cuvine,
cu voie geometrul astfel te previne:
Domnul nu e zugrăvit, că e rotundul lumii,
ce prescrie crugul zilei, anului, lunii.
De vrei pământul, cerul, alte elemente
să cunoşti – procură utile instrumente:
Geometrul în grade pământul măsoară,
Arhimede cerul în sfere desfăsoară,
Cel de Sus e dreapta măsură a lor,
cel ce ridică-n ceruri mulțimea robilor.
Cel ce pentru noi e-a cerului măsură,
ferice-ne cu-a științelor începătură,
slava-ți prin asta o-ncununezi, părinte,
că sufletele drepte ajunge-vor în cerurile sfinte.

În românește de Ioan Rebușapcă

MIHAIL POLUBENSKYI

(Al șaptelea spudeu)

Rădăcina înțelepciunii, a șaptea: Astronomia, știința dinamicii astrale

Unde palatul lui Phoeb, frumoasa zidire,
până la ceruri ridică aleasa-i zugrăvire
și-n el șapte lămpi de cristal se aprinse –
încât lumina cerească tot pământul cuprinse,
unde stelele-planete își au locul lor,
de unde raze de lumini pe pământ cobor,-
într-acolo știința gândul omului poartă,
dezlegând învățatului taina lumii toată.
Astrologu-n zodii Soarele veghează,
astfel timpul viitor îl prefigurează.
Mintea ageră-l îndeamnă mereu să muncească,
în palatul cel de sus ca să izbândească.
Cine-n știința asta se înțelepțește,
munca lui cu stelele nu îl obosește.
Dintre toți mai fericit este astronomul¹,
căci cel dintâi L-a cunoscut pe Domnul.
smirnă, daruri bogate de la proroci să primească,
nu Nașterea, ci-Nvieră din morți să vestească.
Câtă slavă astronomul arabilor le-a priit,
tot atâta la Kiev de la tine l-a pornit.

În românește de Ioan Rebușapcă

---

1. Evident, este vorba de Petru Movilă (n. tr.)

MARTYN SURYN
(Al optulea spudeu)

**Rădăcina și vârful tuturor științelor și priceperilor:
Teologia, știința cuvintelor Domnului**

Unde bravul Hercul granița a întins și-nălțat,
acolo unde hispanul stâlpi la Gibraltar a ridicat,
făurind în acest fel a oceanului poartă
ce lumea lui Hades de noi s-o despartă.
Locul acela-i început de ape ce străbat
năvalnic până-n mal îndepărtat,
de-acolo oceanu-și sloboade tumultul,
curenți-i năprasnici brăzdează pământul,
căci dacă marea-njur uscatu-o-ncercuiește,
iar capătul ei cu-nceputul se-nsoțește,
de-i graniță între lumi, îi spunem: *oceanul*,
sau altfel, cum înțelept îi zise arabul.
Lucrarea divină stâlp înalt se numește,
ori cu oceanul adânc se asemuiește
știința cerească, începutul înțelepciunii,
cheia slovei lui Hristos, moștenirea lumii.
Pe înțelepții atenieni de-ai vrea a-i întrece
și în deprinderea acestei științe mai lesne a trece,-
ca-n urma cerbului sprintar mereu tu grăbi,
vremea învățaturii nu precupeți.
Știința aceasta e-a Domnului uncealtă,
slujind învățaților toți, laolaltă,
e pavăza războinicului Alcmeone,
precum și-a regelui Troiei, Laomedone.
Slova Domnului e micre, o dulce merindă
ce mintea omului nu poate s-o cuprindă.
Din marea aceea curg doar ape curate
ce oamenilor spre aflare pe veci le-au fost date.
Tu n-ai încuviințat, Slăvite Părinte,

capăt să se pună Lucrării dinainte,
ci lângă Nipru coloană tu înălțat-ai,
la Kiev în mândru sinedriu învățați adunat-ai,
cum ca urmașii tăi aici să se înțeleptească
și pelerini prin lume să nu se mai pornească.
Ajută-ne, Doamne, pe strâmbi țara să-i uite,
pe teologii noștri cuminte să-i asculte,
și-n ale Tale zidiri, ca Damaschin, să slăvească
pre Tatăl, Duhul Sfânt, Fiul – Treimea Cerească.

În românește de Ioan Rebușapcă

IVAN VELYČKOVSKYI

(?-1701)

Teolog, poet baroc, traducător, teoretician al versificației. A studiat la Colegiul Kievo-Movilean, unde, se pare, a predat o vreme cursuri de poetică. Autor a două culegeri de versuri panegirice și epigramatice.

Dedal'

(Fragment)

Despre Dedal poeții spun fapte reale,
că-ntemnițat suferea dincolo de mare.
Să iasă din Labirint îi era peste poate,
îndura plictisul-n galerii tortocheate,-
din ce-a găsit își făcu aripi să zboară,
căci neștiind pe unde să iasă afară
își puse aripi și zbură din închisoare,
asemeni păsărilor plutind peste mare.
Și lumea este tot o mare-nvolburată,
pentru cei izgoniți din rai – temniță-ntunecată.
Dreapta patrie-i cerul! În slava cerească
mai greu nimerește ființa omenească.
De vrea cineva în ceruri a ajunge și acolo dăinui,
după pilda lui Dedal aripi va aș rostui.
Să ai credință, zic unii, și cerul te primește,
orice creștin, adaug eu, asta-și dorește.
Au trupul omenesc, mă întreb, zboară?
Nu, fără fapte bune credința e goală.

-
1. *Dedal* – arhitect și sculptor mitic grec, cunoscut mai ales drept constructor al Labirintului din Creta.

Una din aripi e credința, o știe oricine,
dar c-o aripă putea-va zbura, au cine?
De binefaceri pe pământ e mare nevoie
și astfel ajungi la cer și fără de voie.

În românește de Ioan Rebușapcă

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

Poezie slovacă

Constantin-Chiril

Prolog 9

Florián Franta

Lui Nicolae Olahul 11

Ján Silván

Deșertăciune 13

Daniel Sinapius-Horčička

Moartea 16

Jakub Krivánsky

Scurtă cronică despre o văduvioară 18

Hugolín Gavlovič

Vai... 20

Štefan Korbel'

Cugetare întru pomenirea

cumplitului cutremur de la Komárno, anul 1773 21

Poezie sârbă

Sava Nemanjić

Cuvânt despre suferință 25

Stefan Lazarević

Despre iubire (Fragmente) 26

Gavril Stefanovović Venclović

Ziua de apoi 27

Zaharije Orfelin

Melancolie 28

Jovan Rajić

Cânt în amintirea morții 31

Anonim

Vezi tu, floarea mea cea dragă 34

Anonim
De-ai vedea-o, prietene 35
Dositej Obradović
Tot ce se află în juru-mi... 36

Poezie croată

Hanibal Lucić
Nu e zână mai frumoasă 39
Ivan Gundulić
Luceafărul de ziuă 42
Lacrimile fiului risipitor (Fragment) 43
Osman (Fragment) 45
Ivan Bunić
Poetul către poeziile sale 47
Iubind 48

Poezie polonă

Jan Kochanowski
Despre iubire 51
Iubirii 52
La o fată 53
La teiul 53
Elegie VIII 54
Psalmul 82 54
La o cucernică 55
Sebastian Grabowiecki
Sonet 56
Andrzej Morsztyn
La un fluture 57
Nici codrul (Despre sine) 57
Ignacy Krasicki
Monachomachia sau războiul călugărilor (Fragment) 59
Șoriciada (Fragment) 59
Boul ministru 60

Șoarecele și pisica 60

Cărțile 61

Poezie cehă

Anonim

Noapte dragă 65

Hynek z Poděbrad

Vis de mai 66

Adam Michna z Ostradovic

Moarte-capăt-dangăt 68

Jan Amos Komenský (Comenius)

Iov jeluindu-se că a venit pe lume 70

Poezie belorusă

Andrej Beloboțki

Pentateuh (Fragmente) 75

Poezie rusă

Simeon Poloțki

Negustorul 79

Călugării 79

Fecioara 80

Antioh Cantemir

Asupra hulitorilor învățaturii (Fragmente) 81

Asupra omului mârșav 83

Gavril Derjavin

Vara 85

Mihail Lomonosov

Dialog cu Anacreon 87

Poezie ucraineană

Sofronie Pociaskyi

Recunoștință 93

- Hryhorii Trypolskyi
Gramatica, știința slovei și a vorbirii 95
- Alexandr Oleksyn
Retorica, știința elocinței 96
- Samuel Mujoylovskyi
Dialectica, știința înțeleaptă a cunoașterii lucrurilor 97
- Andrii Cerhavskyi
Aritmetica, știința calculelor 98
- Vasylii Klymovici
Muzica, știința cântului 99
- Vasylii Kamenyțkyi
Geometria, știința măsurării pământului 100
- Mihail Polubenskyi
Astronomia, știința dinamicii astrale 101
- Martyn Suryyn
Teologia, știința cuvintelor Domnului 102
- Ivan Velyčkovskyi
Dedal (Fragment) 104

VERIFICAT
2007

Tiparul s-a executat sub c-da nr. 1081/2003 la
Tipografia Editurii Universității din București

**VERIFICAT
2017**

50.000

ISBN 973-575-784-2

Lei 50000